Государственная библиотека СССР

МАССА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТАЙ

СЕРДАЛО свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойи Грозненски городскойи комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхеьарча Совета а орган
Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

АРАДУВ 1923-ча шера денз

№ 55 (2576) | КІиранди, 9 июль, 1961 шу. | Мах 2 кеп.

ЦХЬАККХА САХЬАТ ЦА ДОАДЕШ сихха чуийца даха ялаташ

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

ССКП обкома бюрои Нохч-ГІалгІай Министрий Советеи

КУРЧАЛОЕВСКИ РАЙОНА ТРАКТОРИСТАШТА „РЕСПУБЛИКА ДИКАГІА ВОЛА МЕХАНИЗАТОР“ ЯХА ЦІИ ЯЛАРАХ

1960 шера балха итогех «Республика дикагІа вола механизатор», яха цІи ле аьнна парте Курчалоевски райкома яьча предложенега а хьежа, ССКП обкома бюроси Нохч-ГІалгІай Министрий Советои **соцам баьб:**

ССКП обкома бюроси Нохч-ГІалгІай АССР-а Министрий Советои бьча соцам тІа оттадаь производственни толамаш 1960 шера дахарах «Республика дикагІа вола механизатор» яха цІи лойла:

Абдулхаликов Ризвана — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Ахмадов Іумар-Пашийна — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Баймурадов Гидена — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Хасиев Апаса — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Заглуев Іаьлийна — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Асухаджиев Хьумайда — «Керда вахар» яхача колхоза тракториста.
Мусханов Сайд-Махьмада — «Куйбышева» цІерахча колхоза тракториста.
Титиев Іаддал-Муслима — «Куйбышева» цІерахча колхоза тракториста.
Юсупхаджиев Джалаудена — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.
Алиев Сайд-Іальвена — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.
Юсупов Шомсдена — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.
Асхабов Нохьийна — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.
Джамалдиев Бексолтийна — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.
Ломалиев Іаьлийна — XX-ча партсъезда цІерахча колхоза тракториста.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Планал совгІа дІалу ялат

Баха мабоагІарда парте XXII-ча съезда цІакъа баха хьинаре къахьег Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза къахьегамхоша. Ялат хьоккхилга дика вІашгІехьдаьккхад цар.

Ялат цьакха доладенначу хьалхарча дийнахьа 1900 гектар хьекхар механизатораша, цул тІехьагІа касарах улла ялат хьалъаца йолаелар комбайнаш.

Планах гурахьа дийнача ялата 450 тонн паччахьалкхенна дІадала дезаш яр совхоз. Бакъда цо лаьрхІад кхаь шера план дІаяла. Ужк шера 4 июль тІахоачаш цунах 1023 тонн дІаенна паччахьалкхенна. Ужк деношка хиннача догІаша новкъарле йир тха балха, хІаьта а тхо цкхерадала дезаш хІама-м хиланзар. хІана аьлча отделенеш дика кийчъеннаяр ялат чуэцара. Къаьстта дика кийчъеннаяр нов. Атиев управляющи вола 2 отделени. Совхоза йоккхагІа ярех цхьа отделени я из. Ялат тІаозаш йола хьет а цига я. Цу хьатта тІадахь 4-и 6-и отделенешка оарда ялат а.

Балхаш дукха да хьатта, хІара бар ха ца тувлайолийташ бе безаш а ба. Цхьабакъда отделене болхлюй кхув шоай балхаш чакхдаха. Шин дийнахь 433 тонн ялат приемни пункте дІадахьийтад хьаттарча болхлоша.

Кхемкаш латт цу хьаттара балхаш. Комбайнаш тІара ялат тІакхухьаш, паччахьалкхенна дІадала хьаттара ялат дІакхухьаш кадданза машинаш латт. Ишшта чІоагІа беча балха тІехь къаьстта белгалбаьннаб Юсупова Алу, Дакаева Рахьимат, къоначарел вогІа боацаш болх бу 60 шІу даьннача Дашаева Іайшат. Нормах 10 тонн Іойоассае йоагІача метта 20 а кхы дукхагІа а тонн автомашинаш тІара Іойоассаю цар. Уж бакъан долаш ялат тІа а долаш автомашинаш цхьан минута сеца латташ цхьаккха моттиг хиннаяц.

Совхоза доккха новкъостал даьд Грозненски АТХ-2 шоферааша. Шоферашта юкъе къаьстта дика болх барца белгалбаьннаб Аптаев. Чекуев, Абаев, Бутин, кхыбараш а.

Тха механизатораша а дика болх баьб. Жаткаш тІа дика болх бир вежараша Газимагомаевгlар Увайсен Атиден. Дийнахь-бус 35—38 гектар хьокхар цар. Ахмадов Аюбен Адалаев Абдулласи сменах шоай агрегатаца 32—33 гектар хьокхар. ХІаьта дикагІа волча комбайнера 4 дийнахь 76 гектара тІара ялат чуийцар. Дика болх беш нах кхы а дукхха ба.

Шу массанена а дагадар чехкагІа а доа ца деш а ялат чуийца дакхар да. Из декхар сийлена кхоачашдергхиларах шеко яц.

Б. БЫЧИХИН,
совхоза керттера агроном.

Сийлен цІи яккхара

Коммунистически къахьегама сийлен цІи яккхара хьинаре къахьегаш ба Грозненрча машиннаькъа локомотивни депо болхлой.

Мухь дІа-юха кхахьара ах шера план 105 процент кхоачашъяьй цар. Ужк шера пхе бетта беза мухь тІайолча 1414 поездаца 1 миллион 500 эзар тонн мухь дІабихьаб, планал совгІа 1000 тонн гарга доагам а кхолдаьд.

Хьинаре къахьегаш ба слесараш Я. Игнатов, Н. Волчаткиков, С. Чалый, машинисташ С. Боков, А. Приоров, В. Айралетов, шишта кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

Кагирхоша лерхІ

Дика хьаллальцад Московски комсомольцаша дІадоладаь гІулакх Грозненрча производственно-товарни контора №№ 7—8 йолча цеха комсомольцаша.

Езача парте съезда снйна шоашкара совгІат дала лаьрхІад контора хІара комсомольцо.

Электросварщика говзал Іомае а ший балха говзал цхьа разряд лакхъе а дош деннад № 8 йолча цеха электромонтера В. Котлярова.

Электромонтера Кащеева лаьрхІад электрооборудуване еш йола ремонт брак йоацаш, дикен е а балха юкъе шиъ рационализаторски предложени йолае а.

Сийлен декхараш тІанйцад электромонтера Титовске, оператора помощника Гудумовас, иштта кхыбараша а.

Шеко яц шоаш денна дош цар кхоачашдергхилар.

И. МАЙОРОВ.

Хьокхаме къахьегарах

ССКП XXII-ча съезда сийна шерра социалистически яхь а йоаржаяь къахьегаш ба «Сунженефть» НПУ Карабулакски бурув деттача контора болхлой.

Шу доладеннача хана денз ах шера планах 22350 метр тоха дезача, 25027 метр бурув техад цар.

Яхь лелаерашта юкъе хьалхара моттиг лелаю А. Ф. Панерилов бригадир волча коммунистически къахьегама бригада коллективо. Июнь бетта планах 1000 метр бурув тоха езача 1260 метр техад.

ТІехдика къахьегаш я А. К. Печенов керте латта бригада а.

Карабулакски контора коллектива юкъе хІара ялхлагІа болхло рационализатор ва. Шу доладеннача хана денз бІаьннел совгІа предложени еннай цар, вешта аьлча, цар шера тІаийцача декхарел шозза дукхагІа хул из.

Халкъа боахама карагІдаьнкарий Выставка комитето шоллагІча степена диплом еннай контора, цул совгІа Карабулакски бурув деттача контора директора А. Куксовна йоккха дото медаль а еннай. ЗІамига бронзови медаль еннай контора воккхагІа волча инженера Н. Г. Кулявцевна, бурув деттача мастера М. В. Мальцевна, слесара А. А. Боголевна.

А. БАКАЛЮК.

Слесараша дош деннад

Производственни нормаш тІехкхочашъеш хьайоагІа Старогрозненфть» строительно-монтажни управлене слесарий-монтажникий звено коллектив. Цу звено звеньевой ва коммунист Б. А. Солонченко.

ХІанз звено членаш Хаян-Корт яхача участке керда йиллача мехдаьлта участкаи № 93 йолча участка нефтепаркан юкъе юллаш латтача нефтепровода монтаж еш боалк. Итт километр йаьха хургьа нефтепровод. ССКП XXII-ча съезда сийна ханал 6 ди хьалхагІа из яь йистелькхха дош деннад монтажникаша.

Шоаш денна дош кхоачашдара дика къахьегаш ба слесараш М. Попов, П. Сигаев, электросварщик Е. Горохов, сварщик В. Панченко, иштта кхыбараш а.

Доккха тІо ду монтажникашта тракториста а. Дика къахьегарца белгалбаьннаб Л. Мавродий, В. Шнарага, Царех хІаране хІара сменах йола норма 110—130 процент кхоачашъеш.

А. ТИЩЕНКО.

Беррига низ ка бола ялаташ чуэцара тІабахийта

Сихбенна семилетка кхоалагІча шера ялаташ чуэцаш боахк республикера юрта боахама къахьегамхой. Беррига ахархошта хІанз дагалаттар цаІ да—лоащача хана цІендаь ялаташ чуэцилгеи паччахьалкхенга ялаташ дохкара план кхоачашъелгеи.

Ялаташ кийчдара план ханал кхалха кхоачашъяра хьакъехьа вІашгІехха-тІехьа рапорташ телаш я вай республикера районаш. ДикагІа бола механизатораш Сийлен доска тІа боах.

Ялаташ чуэцара болх- дика лел МагІалбика районерча «Кавказ» яхача колхозе. Механизатораш гурахьа бийна мукх, 698 гектара тІара чуийца а паччахьалкхенна из тІабалара план кхоачашъьа а баьннаб. 2,5 эзар гектара тІа дІадийнача хІих 1380 гектара тІара дар хьекха а аьрда а яьннай колхоз. Кхоачамболлаш ялат чуэца техника а из заготпункте дІакхаьа автомашинаш а я цига. Цхьаккха минут ца йоаеш къахьегаш ба механизатораш шофераш.

Ханал хьалха ялаташ чуийца дахар а паччахьалкхенна уж дІадалара план кхоачашъяр а духьа социалистически яхье баьннача механизатораша къаьстта чоагІа къахьег укх деношка. Балха хьокхамаш дикагІа да ше лелаеча комбайнаца хІанзале а 300 гектар ялат чуийцача комбайнера Ф. Козловске, ши жатка вІашагІа а йийза хІара денна 55—60 гектар ка бола ялаташ хьокхача В. Бахчинова, дуккхача кхычар.

Ялаташ чуэцара балха юкъе кхоачамбоацараш а да цу колхозе. Ялаташ арда йиш йолаш коза ха этта йоллашехьа а 24 агрегатах 22 сеца лаьттар 4 июле делкъел тІехьагІа дензи 5 июле бІаррчача дийнахьен. Из бахьан долаш ханнахьа чу ца эцаш дисар 300 совгІа гектара тІара чуэца йиш йола кІа. Цхьайолча агрегаташа юкхаш сов лоха ягІийташ хьоки кІа, цудухьа канаш лаьтта дегІала а ухаш хьалъеца йиш йоацаш дукха дов ялат.

Кхы а ледарах лел ялат чуэцара тІулакх «Ингушский» совхозе. 20 ди дІадьаннад совхоз ялат чуэца йолаенна, цхьабакъда цу юкъа даьр лоадама хІама дац. Ка болча ялатий ах миллион гарга дунт паччахьалкхенна укх шера дІаяла езаш я совхоз, хІаьта дІаеннар яц еррига а 365 тонн мара. Болх во вІашгІехьбаккхар да цун керттера бахьан. Совхоза доалахьарча техникаш ах мара болх беш яц. Лоадамбоацаш йола оатхал каг ма яллинге а трактораш комбайнаши централни ремонтни мастерскеш йолча лехк отделений управляющеша, хІара отделене цу тІулакха лаьрхІа енна техничкаш къаьстта оттабаь механикаши болла шехьа а.

Ши смена вІашагІйоллал механизатораш бий яха къамаьл юкъедьанна ча хана совхоза кулгалхоша, механизаторашшортта болаш ба йоахар, цхьабакъда, хІанз, ши смена вІашагІ йолла еза ха кхаьчача хана, шин сменах меттел цхьан сменах а болх бе механизатораш хиланзар совхозе. ХІанз, ка бола ялаташ чуийца далларца чах аргІаш де а, шозлагІа дІаювча цІамашта лаьтта аха а, доакъараш кийче а дезача этгара саготагІа йолча хана, сакхийнад совхоза кулгалхой шоашта трактористаш тоъаш ца хиларах.

ХІанз кхы ха ца йоаеш балха юкъеяккха еза еррига техника, вай республикерча дукхача боахамаша санна шин сменах бергболаш вІашгІехьбаккха беза болх. Кхы мелдола балхаш юкъах а ца дуташ чуэца деза ялаташ — из да совхоза кулгалхой керттера декхар.

Б. БУЗУРТАНОВ,
тха корр.

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Мехка кхулбехьен районашка ялаташ чуэцаш болча юрта боахама къахьегамхошкара эстафета хьанйцай Дона механизаторааша. Азовски районе массанел а хьалхагІа техника кхашка йигай «Ленинское знамя» яхача юртбоахама артела йиъагІча комплексни бригадо. Хьалххагlе а даьча лоархІамех хІара гектара тІара 35—38 центнер гурахьа бийнача мукха йоакхаргья бригаде.

СУРТА ТІА: «Ленинское знамя» яхача колхоза 4-ча бригада кхашка касарах Іо а буллаш комбайнашца хьокхаш латта мукх. Хьалхашкахьа бригадир И. Т. Кононенко

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

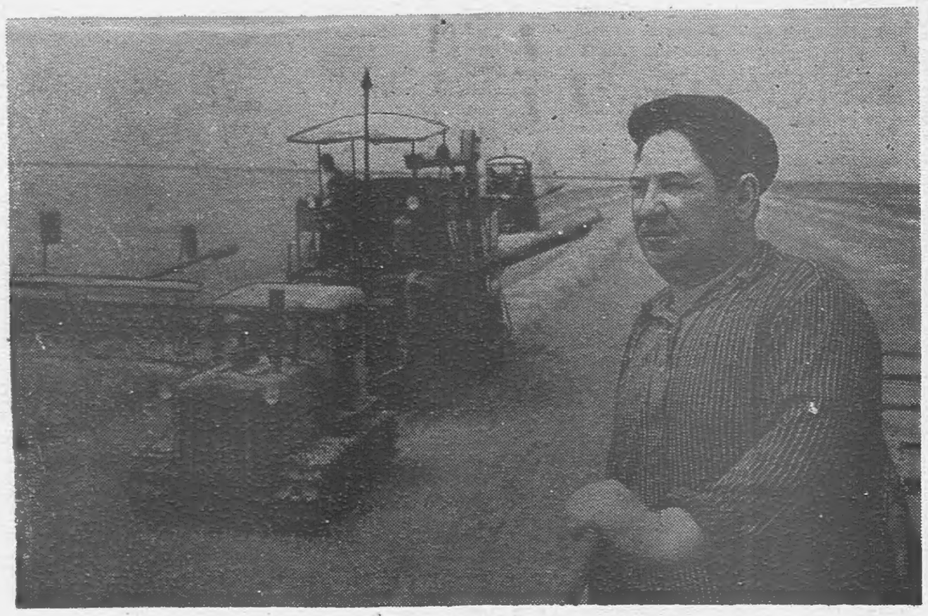

СИЙЛЕН ДОСКА

ССКП Ачхой-Мартановски райкомои райисполкомои Республикански Сийлен доска тІа боах дикагІа бола комбайнераш:

«Самашкинский» совхоз

Дадаев А. — балха 9 дийнахь 256 гектара тІара ялат чуийцад, 3393 центнер ялат аьрдад.

Магомадов М. — балха 9 дийнахь 203 гектара тІара ялат чуийцад, 2869 центнер ялат аьрдад.

Хасиев А. — балха 9 дийнахь 189 гектара тІара ялат чуийцад, 2850 центнер ялат аьрдад.

Дотмурзаев Б. — балха 7 дийнахь 119 гектара тІара ялат чуийцад, 1312 центнер ялат аьрдад.

«Лермонтовский» совхоз

Ковалев Н. — балха 8 дийнахь 119 гектара тІара ялат чуийцад.
Эзирханов М. — балха 9 дийнахь 114 гектара тІара ялат чуийцад.

Советски Социалистически Республикай Союзаи Корейски Халкъа-Демократически Республиканеи юкъерча доттагІленах, барт-цхьоагІонах, вІаши новкъостал дарах дола

ДОГОВОР

Советски Социалистически Республикай Союза Лаккхеьарча Совета Президиумои Корейски Халкъа-Демократически Республика халкъа Лаккхеьарча собране Президиумои,

социалистически интернационализма принципий лардаш тІара Советски Союзаи Корейски Халкъа-Демократически Республиканеи юкъера доттагІлен тІулаккхаш дегІадоаладе а чІоагІде а дага йолаш,

ВІашагІкхийттача Къамий Организаце де лерхІарашкеи принципашкеи хьежжа Гаьнарча Малхбоале а дерригача дунен тІа а машари кхерамзлеи хьаллаца а чІоагІъе а лерхІаш,

нагахь санна договор деча оагІонех цхьаннеца моллагІча а паччахьалкхено е паччахьалкхений группо тІом хьоабойя, цхьанне шоллагІчоа новкъостал дергдолаш, хьаллоацаргйолаш йизза чІоагІо еш,

Советски Союзаи Корейски Халкъа-Демократически Республиканеи юкъера доттагІал чІоагІдаро, лоалахой дика тІулакхаши барт-цхьоагІон хиларо шинна а паччахьалкхен халкъий вахара хьашташта дезаши дІахо а уж экономически культурнии хьакъехьа дегІаяра эгтара дикагІча тайпара новкъостал деши хиларах тешаш,

соцам баьб е договор оттаде а акхарех шоай уполномоченнеш бе а:

Советски Социалистически Республикай Союза Лаккхеьарча Совета Президиум — СССР-а Министрий Совета Председатель Никита Сергеевич Хрущев;

Корейски Халкъа-Демократически Республика халкъа Лаккхеьарча собране Президиум — КНДР-а Министрий Кабинета Председатель Ким Ир Сен.

ЙоагІача формаха йиззача порядкаха кораяь, шоай полномочеш вІаши йовзийтачул тІехьагІа, шаккхе полномочни викал раьза хилар укх лохерчоа:

Статья 1.

Договор оттадеча оагІонаша йоах, шоаш тІехьа тІайоагІача хана а дакъа лоацаргда Гаьнарча Малхбоале а дерригача дунен тІа а машари кхерамзлеи Іалашъе лерхІаш дунен халкъаша мел леладеча дерригача тІулакхашта юкъе, уж доккхий декхараш кхоачашдара тІулакха юкъе шоашкара доагІа дакъа а лоацаргда.

Нагахь санна договор деча оагІонех цхьаннеца моллагІча паччахьалкхено е паччахьалкхений коалице тІом хьоабойя, цу тайпара из тІема хьал тІа отте, договор деча вокх оагІоно ший кара мел йолча средстваша тІема а вешта а новкъостал дергда.

Статья 2.

Договор деча оагІонех хІаране шийна декхар тІаэц договор деча оагІонех цхьаннена духьал йолча коалицешца цхьаккха тайпа барт ца бе, хІаьта иштта цунна духьал даьхача тІулакхашта е мероприятешта юкъе дакъа ца лаца.

Статья 3.

Машар а еррига юкъара кхерамзле а чІоагІъяра новкъостал дара уйланца хьалхле а лелаеш, шинна а паччахьалкхен хьашташта доагІача, дунен халкъий лоархІам болча дерригача дешай хьакъехьа договор деш дола оагІонаш вІаши дагаловргья.

Статья 4.

Барт беш йолча шинна а оагІоно декхар тІаэц доттагІали нийсхон принципашка хьежжа барт-цхьоагІон йолаш а, хІаьта иштта паччахьалкхен суверинитета территори бІарча хилара, вІаши чурча тІулакхашта юкъе да тІертара, вІаши сий деш а Советски Социалистически Республикай Союзаи Корейски Халкъа-Демократически Республиканеи юкъера экономически культурнии бувзамаш дегІакхувла а чІоагІде а, вІаши тарлуш дола новкъостал де а экономикаи культураи даькъе хила еззаш йола барт-цхьоагІо лелае а.

Статья 5.

Барт беш йолча шинна а оагІоно декхар тІаэц доттагІали нийсхон демократическин ларда тІа де дезаш хилар а цу тайпара яь решени корейски халкъа къаман хьашташта махеттареи Гаьнарча Малхбоале машар хьаллоаттабара тІулакха эшшача тайпареи хилар а.

Статья 6.

Городе Шхеньяне ратификационни грамоташ дІа-юха йиъача дийнахьа денз чІоагІлу договор.

Итт шера лоархІаш хургда договор. Нагахьа санна барт беш йолча оагІонех цхьанне ха чакхтяьла цхьа шу эшаш ший договора денонсаци е безам хилар хьа ца оале, кхы а дІахорча 5 шера лоархІаш а цу бокъонга хьежжа кхы а дІахо пролонгаци еш а хургда из.

Оттадаьд г. Москве 1961 шера 6 июле шин экземплярах хІарадар эрсийи корейскии меттала, хІаьта шаккхе а текст цхьаттарра низ болаш а я.

Советски Социалистически Республикай Союза Лаккхеьарча Совета Президиумо викал варах

Н. ХРУЩЕВ.

Корейски Халкъа-Демократически Республика халкъа Лаккхеьарча собране Президиумо викал варах

КИМ ИР СЕН.

СССР-а оборона Министра ПРИКАЗ

1961 шера 9 июль **№ 158** **г. Москва.**

Новкъостий летчикаши штурманаши, инженерааши техникаши, фецара стрелокаши радиосташи, авиационни механикаши мотористаши, граждански фецарча флотеи авиационни промышленностеи болхлой, Армена, Авиацена, Флота Шоай лоІаме новкъостал деча Общества спортсменаш!

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташи старшинаши!

Новкъостий эпсараш, инараш, адмиралаш!

Таха советски халкъон цун тІема Низашеи дезду СССР-а Фецарча Флота Ди.

Вай Даькъено ер деза ди белгалдоаккхаш партеи халкъеи вахара чухь кулача Іалаьмате дикача хІамано—хургйолча ССКП XXII-ча съездо политически кхетам чоагІа лаххбаьча хьале. Советски Союза къахьегамхоша шоаш кхо да беш кхоьсам лоалтабу семилетка кхоалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра, парте Централни Комитета январски Пленума дІахо а юрта боахам дегІаболабарах яь решенеш кхоачашъяра тІехьа.

Коммунистически парте хьалхле а делаеш, дерригача адамий сийрдача кхоанен га—коммунизмата бода никъ буллача вай халкъо социалистически экономика, Іилма, техника чоагІа дегІаяра ларда тІа кхы а керда толамаш даьхад фецара флот дегІайоалаеш, доккхий хІамаш карагІдаьнад космос караерзаеш. Эгтара хьалха советски граждани, СССР-а летчик- космонавт Ю. А. Гагарин космически аренашка урагІварца вай сий долча Даькъено Лаьттан историе чухь хьайийлар керда зама.

Коммунизм хьалтяра планаш кхоачаш а еш, Советски правительства хадданза дІахьу тайп-тайпара общественни строй йола паччахьалкхенаш машаре яхара политика, мамогта дунен халкъашта юкъера кхоккам мелбе гІерт, керда тІема кхерам дІабаккха а халкъашта юкъе чІоагІа машари доттагІали оттаде а гІерт. Цу хана чухь монополей хьашташ кхоачашдеча империалистически агрессивни низаша хьаьрдаьнна дІахо а тІема кийчонаш ю, дунен халкъашта юкъера кхоккам ирбе гІерт.

Цу хьалашка авиацена юкъе мел барий, Советски Армеи Форда — тІема Флотеи берригача тІемахой а санна декхар да тІема техника тІагІертта чІоагІа Іомаяр, тІема говзал шаьръеш лакхъяр, тІема дисциплина чІоагІъяр, доакъошка цхьоагІо а порядок а хилийтар, фийлал лакхъяр, тІема бокъонца кийча хилар.

Ловца а боаккх аз шоана, даькъала а дувц аз шо дерригача халкъа цІейца—СССР-а Фецарча Флота Денца.

Авиацена, тІема Низашта, граждански флота юкъе мел бараш, авиационни промышленноста болхлой, конструкторааш, берриге болхлой, ДОСААФ-а членаш тІема говзали политически кхетами лаккхбеш, авиационни Іилмеи техникеи дегІайоалаеш, космос тохкаш дІахо а толамаш даьха, керда авиационни рекордаш яьха ССКП XXII-ча исторически съезда накъз бахар лов сона.

СССР-а Фецарча Флота Ди белгалдоаккхаш аз **приказ лу:**

Таха, 1961 шера 9 июле вай Даькъен столице — Москвеи союзни республикай столицашкеи залнах тъкъозза йоккхий топаш тохарца салют дала.

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъи цун сий дола Фецара Флоти!

Даькъала хилда Советски Союза паччахьалкхен хьашташ кхерамах фийла лорадеш латта Советски ТІема Низам!

Сийле хийла еррига коталонаш яха вай дог ураувттадечен уж йоахилга вІашгІехьдоаккхачеи Советски Союза Коммунистически парте!

СССР-а оборона Министр, Советски Союза Маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Отчетно-хоржама партийни собранешка

Корта болаш къамаьлаш дар даьраш

Паьсарен района юрта боахамерчеи промышленни объекташкарчеи къахьегамхоша шоай деррига низаш оарцагIдаьхад ух деношка ССКП XXII-ча съезда дикаIа къахьегама совгIататашца накъа бахар духьа шоаш тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара. Хьалхарча юхьиге латтараш коммунисташ ба укхаза. Юххьанцарча партийни организаце балхацара кхоачамбоацараш гучадоахаш а отчет луча хана цар баь болх тохкаш а отчетно-хоржамий партийни собранеш хиннай итт совгIача партийни организацешка.

№ 11 йолча гIишлой-монтажни управленеи районе хьалъеш латтача электроинструментий заводеи юххьанцарча партийни организаце собрани хилар ух деношка.

Партийни собране дийцар партеи правительствои дьа соцамаш кхоачашдара, боахама, хьадеча балхашка дIабода мах лохбара, автотранспортах пайда дикагIа эцара, балхаш тоадара дешаш.

Отчетни хана чухь партийни организаце баь болх ше бувцаш докладчика нов. Чапанова белгалдаьккхар, кадраш Iомаеш а партийни организаци шеръеш а дукха гIулакхаш дьа хилар.—Вайнера хьалъеш латтача объекташка къахьегаш дуккагIа бараш нохчгIалгIай къамах бола нах ба,—аьлар цо.—Юхьванца завод хьалъеча балха баьхкача болх Iомабеш Iар Гойгов Асхьаб, Тумгоев Исрэил, Чемурзиев Назир, кхыбараш. Хланз дика специалисташ хиннаб царех. Масала, Гойгов Асхьаба хIара беттa план тIехкхоачашъеча кьалха латтача бригада бригадир ва. Штукатура говзал а Iомаянь кIанз дика къахьегаш ба 40 совгIа йоIи эIамсаги.

ГIишлош еш боахкача кхалнаха дешар хьехаш Iалаьмате бокхха болх баьб комсомолка-табельщица Рыбошапка Верас. 30 таргта кхалсаг я кIанз деша а яздe а ховш. Царех я Бокова Мовлатхан, Куштова Мади, Хамхоева Аьсет, Цечоева Лоли, дукха кхыбараш а. Завода кулгалхошца цхьана чIоагIа болх баьб партийни организаце деша бахийта нах хоржаш. Ростовски электроинструментални заводе тайп-тайпара говзалаш Iомаю дешар дешаш 60 саг ва хIанз, июль бетта 30 саг деша вода Ленинграде.

Секретара докладаца белгалдора, генеральни подрядах пхе бетта йола план 87,5 процент мара кхоачаш ца еш йиса бахьанаш, гIишлош ечз кагирхошта юкъера болх вIаштIехьбаккхарца а производства чурча кхоачамех пайда эцарца а дола кхоачамбоацараш.

Ший низаца 94,5 процент мара план кхоачашъяьяц СМУ-11.

Пренех къамаьл даьча коммуниста нов. Арсамакова белгалдар, кхоачамболлаш гIишлой материалаш ца хилари специалисташ чIоагIа эшаш хилари. Къаьстта чIоагIа теркам тIабахийтар къамаьлаш даьраша геодизически инструменташ ца тоъар бахьан долаш хулача брака.

Снабжене начальник волча нов. Джамбулатова аьлар, партийни организаце йоагIача тайпара терко яьяц партийно-массови балхеи социалистически яьх дика чакхъяккхареи, шоашта тIадехка партийни гIулакхаш кхоачашдьдац цхьаболча коммуниста. Масала, маркхал кегабеча машина тIахьажа оттавъ хинна парторганизаце секретара заместитель нов. Щербаков цIаккха а гучавьннавац ший участке.

Пренех къамаьл даьча кхерамзлен техника-инженера нов. Даскиевеи СМУ-11 кадрай инженера нов. Каплиевеи дийцар болхлой балха дIанйбара гIулакх лер тIа даккханза дарг ца хилар. Прорабаша озабезамаш а деш, шоай хьаштдараш хьанйбу балха, шоай аргIага оьежжа ца а йибеш.

Шозш къамаьлаш деш СМУ-11 начальника нов. Еременкос, коммунисташа нн. Оздоева, Муртазалиева, Маринина, кхычар белгалдаьккхар къахьегама дисциплйна тоаяра болх эсала лелаш хилар а шоашта тIадилла гIулакх коммунисташа партийни бехктохкам а лоархIаш чакхдоаккхаш ца хилар а, и. кх. IIахо а.

Хьаьта а, ала дезаш да, № 11 йолча СМУ-и электроинструментий заводеи партийни организацей цхьана кхинна собрани лерттIарча бооараме, коллектива вахарцара керттера дешаш дувцаш чакхъьянна ца хилар.

Районе аггара кьалха йоллаш латтача йоккхача завода партийни организаци доккхий гIулакхаш карагIдувла дезаш яр тIаийца декхараш а паччахьалкхен план а кхоачашъеча, цхьабакъда, цун из вIаштIехьдьннадац.

Партийни организаце секретара яьча докладаца а цул тIехьагIа къамаьлаш дьча коммуниста а хьдда хIама аланзар гIишлош еш боазкача вин бIаь болхлочоа юкъе политико-массови болх селла во лелара бахьанех.

Партийни организаце ший заседанешка бийцабац юкъ-юкъерча тIехьаюсача бригадай болх, гучадьхадац механизмаш болх ца беш сеца латтара бахьанаш, хьалха латта опыт йоаржаеш пропаганда яьяц.

Цул совгIа, гуш дац партийни организаце профсоюзнии комсомольскии организацешта деш дола кулгал. Из ца хилар бахьан долаш эсала лел культурно-массовии просветительнии болх, вIалла пайда ийцабац комсомольски организаци дегIайоалаяра болча кхоачамах.

ТIагIоллара хьоаха а дьа, бокъонца ца дувцаш дитар собране паччахьалкхен планаш кхоачаш ца яра бахьанзш, дIахо болх тоабергбола наькъаш белгалданзар. Цхьакхха дош аланзар партийни организаце мугIараш шердара хьакъехьа, цу гIулакха чIоагIа торо йоллашехьа а.

Уж дешаш да хIанз партийни организацена кьалхашка латтараш.

Р. НАУРБИЕВ,
(тха корр.).

СПЕЦИАЛИСТА ХЬЕХАМАШ

Гув беш силос йоллар

Хьайбай боахам дIахо а лакхбеча керттера лоархIам болаш да доаккъарий база чIоагIъяр. Из доккха декхар кхоачашдеча керттера моттиг лоац силосо.

Доахан дIа ца лехкаш цIагIа дисача хана кхоачам хиллал кийчъяь ца Iеш, аьхки уж дIалехкача, дажача хана а тIехьа йилла хургйолаш дика силос кийчйича хьайбашкара боала пайда чIоагIа лакхлургба.

Хланз Iалаьмате дукха моша доакъар кийчдеча хана боккха лоархIам болаш да силос йоллара болхи техникеи вIаштIехьъяккхар. Силос йоллача колхозашеи совхозашеи лерхI силос дика йоллеи цунга дIабода мах лохбеи.

Уьх тIеххьарча кхаь-диъ шера лаьттан тIехьанахьа силос йоллилта шерра даьржад. Мехка луккхача районашка а, хIаьта иштта вай республике а из способ дика йолча гучадьнна, къаьстта силосага дIабода мах лохбара хьакъехьа.

Цхьабакъда лаьттан тIа силос йоллаш йистошкара из тоIае йиш йоацаш кIама отт. Из бахьан долаш силоса юкъе фо чу а дахий, силос йоахлу, талх, цун овсарле лохлу, дукха дIакъаст. Иштта хIама хилар 1959 шера Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза шоллагIча отделене чан шин аргIана юкъе еллача силоса. Силос талхаргйоацаш мехка дикагIча колхозийи совхозийи методах кердача тайпара, гув беш силос йолла лаьрхIар «Самашкинский» совхоза кулгалхошеи специалисташеи. АргIа деш йIаьхха а ца йоллаш, гув беш силос йолларах латт из способ.

Цу тайпара 1960 шера 1900 тонн силос еллар цу совхозо. Силос дика а хилар, мегаргйоацаш дIакъастар 5 процентал кIезигагIа а хилар. Силос иштта йоллар толашагIа хилар дувцилге яц.

Цу тайпара силос еллай «Грозненский» совхозе, Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхозе, республика дуккхача кхыча боахамашка а.

Гув беш силос йоллара керда способ оттаяьй Краснодарски эрта боахама зональни Гилма-тохкама институто, дуккхача боахамий производственни кьалашка техка а я из. Иштта еллача силос аггара дикагIа хул, цунца деча балхашта дуккагIа механизаци юлу, кулгашца къа кIезигагIа хьет, доакъарга дIадодар лоархIам боллаш лох а лу.

Гув беш силос еллача 100 килограммах 26-нега кхоачаш доакъара единицаш кул, хIаьта кхыча тайпара еллачох 20—23 доакъара единица мара ялац.

Гув беш силос еллача кIоага чун лаьттан тIеи еллача силосах къастачул кIезигагIа дIакъаст мегаргйоаца силос. ЗIамга тув беш еллачох (300—500 тонн) 6—9 проценти боккха гув беш еллачох 5 процент таргтеи мара къастац, хIаьта вешта силос йоллаш хилча 20—22 процент къаст.

МИШТА ЙОЛЛ ГУВ БЕШ СИЛОС?

Гув беш йоллача силоса юкъера кертерадар да гусеничнн трактораша из чIоагIа тоIае йиш хилар. Силоса аьта моша доакъар гув беш Io а оттадийя, цу тIа гусеничнн трактор йоаккх. Из Io мел таIача

Йоллача силоса юкъара дозал тоннаша	Гувна боккхал кубометраша	Гувна радиуса дIоахал метраша		Гувна хила йиш йола лакхал метраша
		тIехен тIа	лакхе	
200	350	9	1,8	3,5
360	650	11	2,2	4,5
550	1000	13	2,6	5,0
930	1700	15	3,0	6,0
1100	2000	16	3,2	6,25
1250	2300	17	3,4	6,5
1540	2800	18	3,6	7,0
1870	3400	19	3,8	7,5
2200	4000	20	4,0	8,0

Силос йолларгйолча тон тIара буц дIайоакх, цу тIа дукха доаца ча дул, тIакхха цу тIа хий тох, цул тIехьагIа хий чудолча шаьрача педаша тоIаю из моттиг. Силос йоллача моттига тIаваха аттагIа хургйолаш силос йолла го 2 метр шерагIа, совлен бича бакъахьа хургба.

Силос механизированни тоIаеш гувна юккъера юкъ къоастае езаш нийслу дуккагIча даьхье. Силос йолларгйолча гома таьна 15-и 20-и метр йолаш шишша хьокха богI. Царга а хьежаш, силоса гувна тIа латтачоа аттагIа корайоагIа гувна юкъ.

СИЛОСА ГУВНА ТIА ТРАКТОРАША БУ БОЛХ

Силос тоIае къоастаю «ДТ-54» яха е «С-80» яха гусенични трактор. Натахь санна сменах 150—200 тонн мара силоса доакъар тIа ца дахье, из тоIаде цхьа трактор къоастаю, 200 тоннал лукхагIа дахье, ши трактор къоастаю, хIана аьлча цхьаннера тоIалургьяц иштгал йола силос. Силос тоIаеча хана хьалхашкара а тIехьашкара а скоросташ болх беши трактор ше хадданза болх беши хила еза. Из ца дойя, силос дика хила йиш яц, талха а мег. Хьалхашкареи тIехьашкареи скоросташ болх беш хул трактор юха ца хьувзае.

Нагахь санна цхьан сменах 100 тоннал дукхагIа силос ца йолле, тIакхха силоса доакъар дахьаш ена автомашинаш силос тоIаеш йоаллача тракторца гув тIа хьалтIа йоах.

хана трактор лелаю цу тIа. Кхы луш. Иштта доакъар Iодоассадеш баьча гувна босе 30 градусал тIех йоацаш хул.

Силос ца хаддаш, хIара денна йолла еза, гув баь баллалца. Юкъе юкъ еллача, силоса тIера тIоа талха тарлургда, телха силос гувна юкъе гIоргья.

СИЛОСА ГУВНА ДУ ГIУЛАКХ

Гув баь баьнначул тIехьагIа гусеничнн тракторашца 2—3 дийнахь тоIаю силос, цу тIера тIоа теттара кагий атталца. Цул тIехьагIа гувна гоннахьа кхарш доаккх, йоачан хинна доагIача хиво силоса зе дергдоацаш.

Гув беш елла силос Iай шийлача хана талхаш, цхьабакъда, дукха йоачаш хилча хий чудала тарлургда, цунах силос талха мег. Цудухьа йоачаш дукха хулача районашка силоса гув чаца дIакъайлача бакъахьа ба. Из дIакъовла беза гувна керте 2—3 метри оагIонашка 0,4—1,2 метри сома чан тIоа а беш. Цу гIулакхо гувна оагIонаш ирду, тIакхха йоачан хинна хий аттагIа лохе доал, кIезигагIа тIадус. Силос елла бутт баьнначул тIехьагIа мара гувна ча тIатоха йиш яц. Цу хана метр лакха берд баргболаш гувна гоннахьара силос хьахоадаю. Из силос аггара хьалха доахана дIалу.

Йоачаш кIезига хулача районашка силос чаца ца къайлача а мегаргья.

СИЛОСА УЧЕТИ ЦУНАХ ПАЙДА ЭЦАРИ

Силос елла 1,5 бутт баьнначул тIехьагIа, силос бокъонца IотеIа яьлча мара лархIап силос мел я. Гув масса кубически метр ба а хайя, тIакхха кхкъера лаьрхIача цхьан кубометро мел оз хьож, цох хьахинна дозал гувна кубометраша эц. Цунах ховргда силос мел я.

Моша хьажкIаш кхкъейолча хьажкIий силоса цхьан кубометрах 0,75—0,80 тонн хул, моша хьажкIаш йоацаш мошача гIадамий силоса цхьан кубометрах 0,6—0,7 тонни кхачача хьажкIий гIадамех — 0,5 — 0,55 тонни хул, нагахь санна уж гIадамаш 60 процент тIаьда хуле.

Гув беш елла силос доахан тIа а хийца, яийта мегаргья, берригача гувна е цхьан даькъа доахана когаш тIабетташ силос йоаергйоацаш карт а яь.

Силос гувна тIара транспортаца дIакхахьа еза, силос якхха йолаяьча цхьан моттигера дIакхахьа еза из.

Гув беш йолла силос эггара пайдане, йоллаш а дIахьош а аттагIа, массе оагIорахьара тIава йиш йола силос я.

М. ИНАРКИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства Iилма отдела начальник.

Кхетама болх дика лелабеш хилча

Семилетка кхоалагIча шера декхараш кхоачашдара тIа-тIа а наха юкъера политически болх тоабе беза, хIаьта боахама гIулакхашца бувзам болаш а лелабе беза из.

Тха района партийни организацеша бахача наха юкъе дукха политически болх баьб ух шера. ССКП райкома пропагандан агитацеи отдело партийни просвещене сетерча дешара шу чакхдьнначул тIехьагIа ахканарча хана лаьрхIа ешаргйолча лекцей план оттаяьй. Цу плана юкъе йоагIа тайптайпарча темах йола лекцеш. Из план кхоачашъеш дукха лекцеш еш районерча лекторааша, партийни болхлоша, активиста.

Из болх къаьстта дика лелабу лектора, Веденски РТС керттерча инженера нов. Алиева. Кхашка боалкача къахьегамхошта яь беседаш йоацаш 14-нел совгIа лекци йийшай цо. Дика лелабу Эрсеной юртарча лектора-пропагандиста С. Мальсагова шийна тIабилла лекционни болх. Хланзале тайп-тайпарча темах дукха пайда баргбола лекцеш йийшай цо.

Ишта дика лелабу лекторски болх Элистанерча, Хаттунерча, Мехкеты яхача, иштта кхыйолча юрташкарча лекторски групаша.

Наха юкъера кхетама болх дика лелабу тха агитатораша а. Ерригача районе вIашагIъехка 26 агитколлектив я, цар чувоагIаи 350 агитатор а волаш. Царна юкъе агитаторий болх къаьстта дика лелабу Веденски райпромкомбинатерча нов. Магомаев керте латтача агитколлективо. Боахама балхаца чIоагIа бувзам а болаш лелабу цига наха юкъера политико-массови болх. Цу агитколлективаца дика из болх лелабарца белгалбаьнна ба агитатораш нн. Абазатов, Хадашев, Маев, Магомадова, Лапаева, Кадыкова, иштта кхыбараш а. Цул совгIа сменни заданеш массайолча хана 130—150 процент кхоачаш а ю цар.

Дукха ба тха районерча агитколлектива юкъе вайнаьха кхалнах а. Царех ба А. Гулуева, М. Дончаева, Р. Мальсагова, З. Сидиева. Цар массанеша шо-шоаш балхаш цеча участкашка производственни план кхоачаш а еш агитационно-массовии политико-кхетамеи балха темаех йола лекцеш еш, беседаш ю. Балха боаккача къахьегамхошта хьалхашка латта цоккхий социалистически цекхараш кхоачашдара наькъаш дIадовзийт, дикагIбарий опыт ювц, къахьегама листокаш арахец, иштта кхы а дукха хьехамаш ду.

Общественни, производственни балха юстара бувларашца, тунеяддашца, наьха хьакъ даа гIертарашца, лодырашца, иштта кхыболча нахаца къовсам лоаттабара арадаькккача Указо чIоагIа новкъостал даьд. Из Указ юрташка бахача наха тха агитатораша дIадовзийтачул тIехьагIа дукха нах арабаьннаб кхашка, фермашка, иштта кхыйолча моттигашка болх бе.

СЕРДАЛО

2-гIа сагI. 9 июль, 1961 шу.

Ишта Агишбатой яхача юртара вIалла болх ца беш хинна Д. Тепсуркаев шийга из гIулакх дIахо цу тайпара кхы хила йиш йоацилга дIахайтача хьажкIашта оагар це эраваьлар. Уьжжамо масалаш дукха а доалале йиш я тха районе.

Уьх шера хьалха дIаихача шершкарчул дуккагIа нах хьажкIашта оагар деча а лаьтта цамадоаккхача а арабувл районе партийни организацеша массово-политически болх дика лелабар бахьан долаш.

М. ЕСАУЛЕНКО,
ССКП Веденски райкома партийни кабинета заведующи.

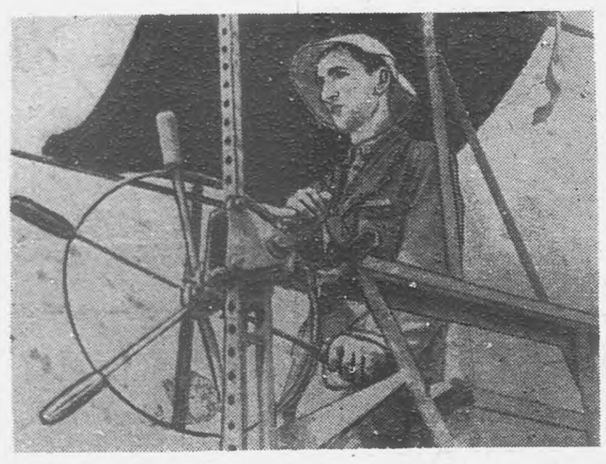

Ялташ дика чуэц МагIалбика района «Ингушский» совхоза 3-ча отделенерча комбайнера М. Даурбекова. «С-6» яхача комбайнаца хIара сменах йола норма 130—140 процент кхоачашъю цо.

СУРТА ТIА: комбайнер М. Даурбеков кIа хьокхаш воалл.

И. ПЛИЕВА сурт.

Монгольски Халкъа Республика 40 шу дизарга

СИЙ ДОЛА 40 ШУ

Монгольски Халкъа Республике хьалIакхоачаш латтIехьагIа. Мехка хьахилар промышленноста керда доаккха къаман цIей—монгольски халкъ колониализмаи феодализмаи йэзлпах мукъадьккхача, мехка исторически вахар чухь овлангара денз хувцамаш дьча халкъа революце 40 шу дизар. 40 шу хьалха майрра ший мехка марксизма-ленинизма байракх ай а яь, кхъехьегамхой революционни къовсама оарцагIбахарца йоккха котало яькккар монгольски халкъа революционни парте.

Дуккхача бIаьшерашка хинна къел, боадо, сий доадаь хилар дар светскии церковнии феодалий дукъа кIал Iазап озаш даьлача монгольски халкъага кхаьча дакъа. Кхыча мехкашварча сутарча капитало ший маза бувзаш хиннача, эггара чIоагIагIа тIехьадиса хиннача мехкех цаI яр къаьнара Монголи.

Хье тоIадаь доалладеришта духьале ма е, яхаш хьехам а беш, халкъа дега денал дохаде гIертар ламаистски киназ. БIарг ма кхоачча йолча монгольски аренашка взараш хилометраш гаьна бувзам лоаттабаь транспорт дукъ ду хьайбаш дар. Монголе керттера боахам—хьайбаш леладар—геттара тIехьабиса бар. Кастката хулаш хиннача унех дукха адам лара монгольски халкъаех. ТIехь-тIехьа кIезиглуш халкъ денна дIа а дальнна, къам кхоачадалара кхерам тIалаттар Монголена.

Монгольски халкъ цу дерригача балаех даьлар 1921 шера июль бетта, халкъа революци котьяларца. 40 шу хьалхагIа Монголи мишта хиннай а хIанз ший низаш тоздennача хана Монгольски Халкъа Республика мишгий а хьожаш вIаши нийсйича тамаше хувцамаш хинназ. Монгольски халкъа социально-экономически, политически, духовни вахар чухь, берригача мехка чухь гуш да уж. 40 шера дегIаухаш боккха а цунца цхьана хала а никъ хьабенаб Монгольски Халкъа Республика. Хланз а тешпаме йода из социализм хьалъеча сийрдача новкъа гIолла. дIаяьхача классий йоккхий духьаленачи каг а яь, ший Даьхен сийи из ший мукъах хулгеи кхыча мехкашкарча • интервентех лора а дэь, кхальчад цу наькъа тIа монгольски халкъ. Дагабохийтача кхоачам ба 1939 шера Халхын-Гол яхача районе японски агрессораша духьала монгольски халкъо лоаттабаь, монголо-советски эскараша сий дола котало а йоккхаш чакхбаьнна хала тIом. Цу тайпара дика довзаш да гитлеровски Германии милитаристски Японии эша а яь, котало якхара гIулакха юкъе МНР лаьца дакъа.

Монгольски революце хьалхарча этапе — 1940 шерга кхоачаш чакхъьяннача общедемократически этапе, революце социалистически этапа кхоачам беш дола оккангара хувцамаш дир.

Къаьстта чIоагIа дегIаера МНР тIом дIабаьнначул кхаьш, машиннаьхьен фецареи транспорт, чIоагIа дегIадера гIилмеи культуреи. Маьала, бIаргчача 1940 шера еш хиннар миссеп продукци хьайора МНР промышленносто 1960 шера хIара ши бутт массаза боал. Дукха хIама ца эшаш деррига а аратски боахамаш юртбоазхама кооперативаш а яь, вIашагIтехад. Просвещене даьхье эзар сага юкъера деша багIача наьха дуккхаза диллача МНР шийла тIехьабитаб Итали санна бола капиталистически мохк. Ше дегIаухаш кердача хана чу — социалистически общество хьалъяь йолача хана чу яьннача МНР-ах кIанз аграрно-промышленни паччахьалкхе хиннай.

Халкъа Монголи 40 шера коталонашца дегIаухаш хьаяр — капиталистически боацача наькъаца дегIааха йиш я яха ленински хьехам котбалар да.

Монгольски Халкъа Республика опыто хьахьекхад, экономически гIулакха хьалха тIехьабиса хиннача мехка халкъ, гIад доадеш бола капиталистически дегIаахара никъ юстара а буташ, цоапцача исторически ханашка шийна ираз дола вахар IалашIе йиш йолаш хилар. Боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш я из опыт. Хланз, Азен Африкаи дуккхача мехкашкарча, колониализма гIабаш дIакхайсача халкъаша шоаш дIахо дегIадахкара перспективаех дола дешаш кхоачашдеш латтача хана, къоабалбаь хьаллоацаш бола боккха низ ца хила йиш яц Халкъа Монголе опытах.

Уьх шовзткъа шера керда вахар хьалдеча новкъа Советски Союзаца айхха доттагIалаг долаш хьайоагIа Монгольски Халкъа Республика. 1921 шера монгольски делегаци ше тIаийцача хана сийлахь-вожжхача Ленина белгалдаьккхар. Монголе моллагIча къахьегамхочоа эггара нийсагIа бола никъ Россе болхлочунцеи ахархочунцеи цхьогIо а йолаш паччахьалкхени боахамеи гIулакхашта шоай лоIаме хилара тIехьа лоаттабу къовсам хилар.

Бакъ хилар уж ленински дешаш. Цхьа юкъара никъ бахьан долаш лоаттабеча къовсаме чIоагIденнад монголо-советски доттагIалг, цхьана Iодахача цIийца хоттаденнад из, хIаьта из дохаде могаргдолаш низ а бац.

МНР — суверенни, машар безаш йола ший лоIамера паччахьалкхе я. Цун йизза бокъо я дунен халкъашта юкъера лоархIамегIа йола проблемаш къоастаеча кхыча мехкашта нийсса дакъа лаца. Цудухьа кхы дIахо ца йиш йолаш яц ВIашагIкхийттача Къамий Организацена МНР юкъе ца йохийташ империалистически державаша цунна лелаю дискриминаци. Хланз 15 шу даьннад Монголе заявлени ООН-е улла. Цхьабакъда, монгольски халкъа викал хIанз а цига волаш вац. Из йоаца нийсхо лер тIа яккха еза дукха ха я.

Василий ХАРЬКОВ,
ТАСС-а обозреватель.

Совгlаташ кийчду

Хьамсарча парте XXII-ча съезда къахьегама совгIаташца накъа яхара, деррита советски халкъ санна хьинаре къахьегаш я Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Валови продукци арахецара 6 бетта план 108 процент кхоачаш а яь, ух деношка кхы а дикагIа къахьег цо. Хьаьта продукцега дIабода мах лохбарца 60 эзар сомага IакхоачашI рузкъа кходе вIаштIехьдьннад технологий.

Шоай торонашка а хьежа дукха ха йоацаш керда социалистически декхараш тIаийцаг завода болхлоша. Съездо болх болабеча денга планал совгIа цхьа эзар тонн продукци арахеца лаьрхIад цар. Из бехктохкаме декхар тIекхкоачашдеш хIанзале а графиказ йоагIачул совгIа итташ тоннаш продукци кийчъяьй коллективо.

Кхы цхьаьккха а доккха совгIат кийчдеш ба завода технологаш. Кастта болх бе йоладургья парафин доакхка керда хьалъяь установке. Съезд хьаеллача денга цу установке гIолла планал совгIа 200 тонн парафин дакккх лаьрхIад цар. Установката лерттIа болх дIаболабайтара мел эшар Iалашдаь цига: кийчъяьй установке болх бертбола кадраш, техника, бедал, иштта кхыдараш.

Дика къахьегаш хьайоагIа коммунистически къахьегама цIи лелаю 18-ча установка коллектив. Ах шера план тIекхкоачашъяьй цо. Iоухаш продукташ ца йойтарца, электроэнергии пари кхобарца 25 эзар сом кходьд.

Уж толамаш дьхача йоккхагIа йолча оператора Л. М. Жуковас кулгаллеча бригада технологаша, хIара сменах йола балха норман 105—110 процент кхоачашъю. ТIехдика къахьегаш съезда накъа боагIа бригадира операторий помошникаш А. А. Яньшевская, Р. И. Рухлина, слесарь В. С. Марьенко, иштта кхыбараш.

Хланз установкана текущи ремонт еш ба технологаш. Оттаяьча ханал дин бийсеи хьалха уж балхаш чакхдаха лаьрхIад цар. ПIаийца декхараш кхоачашхулаш латт. Уьх деношка продукци арахеца йолалургья установка. Кхы ремонт ца еш 4 бетта цунга болх байта тарлургда технологий. Шоашта карагIдаьннарий лоархIам а баь, съезд болх бе йолалуча денга ремонта хьахецача ахчах 50 эзар сом кходе керда декхар тIаийцад цар. Цу дерригнеша, тешал ду съезда сийна планал совгIа 800 тонн продукци якхха установка коллективо денна дош кхоачашхургкиларах.

Дикка толамаш доахаш съезда накъайоагIа литейни крепитель доакхача установка коллектив а. Продукци арахецара 6 бетта план 102,2 процент кхоачашъяьй цо. Хьаьта продукцега дIабода мах лохбарцеи, уж Iоухаш кIезигагIа йойтарцеи 13 эзар сомага кхоачаш ахча кходе вIаштIехьа а дьлар цун.

План тIекхкоачашъяра установке йоаржаяьча социалистически яхье хьалкле яькккар вокккагIа вола оператор И. И. Месяцев керте латтача смена. Продукци арахецара 6 бетта план 105 процент гаргта кхоачашйнр сменга технологаша. Цул совгIа продукцега дIабода мах лохбарца а, иштта электроэнергии, хийи, пари кходарца а бIаьи сомаш совдакхха тарделар цар.

Белгалбаьнна дика къахьийгар сменерча операторашаа Б. А. Слюсареви А. И. Панковаси. Цуьй балха норман массаза а 110—115 процент кхоачашъю цар. Новкъост Панковас еннача рационализаторски предложенеша массехк эзар сом кходе вIаштIехьдалийтар.

М. ТУМГОЕВ.

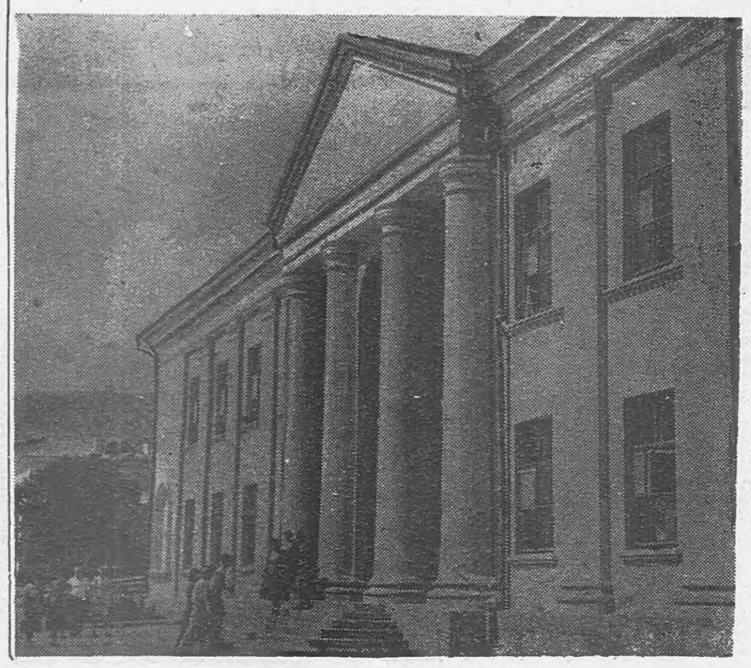

НОВОРОССИЙСК. Смена йистеьяьннай. Проходнена тIакхувл комфортабельни автобусаш. Уж хьалъюз болхлошеи гIулакхерча нахеи. Уж накъа боахараша дика салоIалда оаш, яхаш ловцаш доах царна. Автобусаца болхараш «Iодика хийла шун» дьле дIакъаст. Цементеи шифереи заводий болхлошка дика совгIат кхьачад — бийсанара санаторий. ХIара денна болх йисте баьлча 75 болхло форда юхерча бийсанарча санаторе салаIа вода.

СУРТА ТIА: бийсанарча санаторе здани.

Е. ШУЛЕПОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Литературни оагIув

Хь-Б. МУТАЛИЕВ

ЛУВ МОСКВЕРА

Хозий, халкъаш?
Лув Москвера,
Дувхьа дуне,
Сае!
ГIатта!
Къувл цун камаьршача кера
Африкера доага лаьтта.

Къувлар дувцаш лув Москвера.
Лув дунен тIар коммунисташ,
Лув шедолча халкъий гира
Лоал дIадаккха хьалха латташ.

Сабар!
Хаза!
Лув Москвера.
Коммунистий оаз я екар.
— Кхосса! — йоах цо, —
Кхосса тIера
Унзар сармак—дохьаждеттар!
Хаза, халкъаш!

Лув Москвера.
Цо Октябра мотт бувц шуца.
Из ше духьал лаьттар майра,
Бокъон байракх ше айялцца.

Хаза, адам!
Лув Москвера.
Из цун оаз я шоана ека.
Дац шун,
Дац шун,
Дац цун бера,
Дац цун бера доаца дика!

Хаза, халкъаш!
Лув Москвера.
Шоана йоаг цун лепа сердал.
Халаш,
Яц шун,
Яц цунгара.
Яц цун дег чуг йоаца йIовхал!

ПОЭТАГА

«Iайт-вайт»-м яха
Парнасера баьри,
Котам боргIалашха
Кхайкаргьяц.
Мос гIетте а,
Дег чу доаллар мара
Iа стихашка
ДIачу-м долларгдац.
Уйла йоацаш
Лостабаь из мангал
Дахьаш боагIа
ВIалла доаца суг!.

Шортта латташ еце
Маьлха сердал,
Хулаш доагIа зизаш
Матаръух.
Иштта, поэт:
Вахар Iа ца тохке,
Лерге латташ беце
Заман мух,
Дега сийташ
Диззаь чу ца дохке.
Бенна уттабергба
Хьа стихай мугI!

Ю. ЧАХКИЕВ

СА СА ТУВРГДАР

Са са тувргдар
цIена уйлаш
Шоаш маярра
Сай Даьхенна
ДIайолалоре.
Са са тувргдар
КIерам хинна
Халкъа воагаш,
Пайда боалаш
Се хулалоре.

Са са тувргдар
Ваьсса ваьхар
Сайх аргдоацаш,
Нийса ваьха
Се чакхвоаларе.
Са са тувргдар
ТIехьенашта
Даха дусаш
Дика дар де
КарагIдоаларе.

С. ОЗИЕВ.

ОАХА МАШАР КХАЙКАБУ

Ленина ше
Волча хана
ГIоза машар кхайкабаьб.
Машар кхайкош.
Хила аьнна,
Тхона сийрда хьехам баьб.

ХIанз советски
Саг мел волча
Даим машар кхайкабу,
Халкъий ираз
Кхелла волча
Баьчча хьехам кхоачашбу.
Фабрикашка,
Заводашка,
Сийле йоаккхаш болхлой боахк.
Колхозашка.
Совхозашка
Болх бераша тоабу мохк.

Къахьегамца
Толам боаккхаш
Массане цар цхьа барт ба —
Коммунизме
Шоаш гIа боаккхаш
Дагакхоабар машар ба.
Тха советски
Iилманхоша
Керда говзал арайоах.
Коммунизман
Доажъошхоша
Даим машар хьалхабоах.

Тха Советски Слутникаша
Машарера шоай никъ бу.
Лаьттан гон тIа
Шоаш кхаьчача
Мерза машар кхайкабу.

Тха школешка
Хьехархоша
Хьаькъал, говзал, машар хьех.
Къаьна, къона
Бахархоша
Машарера вахар лех.
Ага тIарча
Ший иллеца
Нанас машар хестабу.
Беро, делаш,
Нанна тIехьа
Ховха кортилг лестабу.

Дунен къамий
Кхелахошка
Оаха машар кхайкабу.
Дунен тIарча
Бахархошка
Машарера кхайкам бу:
«Вахар дохош
ХIалак бу нах
Шоайла вIаши тIом баро.
Мукъабоахаш,
Нах цу унах,
Дарба ду цхьан машаро.
Тха Советски
Халкъагара
Хьоккам эца, тохале,
Машарбар да
Халкъий кара,
ТIема ярца духьалеI»

Р. АХМАТОВА

Партига

Ахь делла ирс, хьекъал,
паргIато тхуна,
Гайтира нийсонца
хьомечу ахьа
Хьал-дахар тодарца
сийлахь некъ тхуна,
Сирлачу некъаха
херлур дац вай цкъа а.
Дуьгу ахь, аренехь
ломахь гIитторца,,
Маршонан гIишлош
башха хIитторца.
Шелонах, мацаллех
бIокъажор доцуш,
Эшийр вай Iожалла,
халонаш отуш.
Iамийра тхо ахьа
ца дала, даха.
Балха тIехь, тIам тIеххьий
вайн Даймохк хесто,
Дерриг а тIех муьтIахь
дIадала цунна.
Даглеца, дуккабеза
мохк, нана санна.
Ленинан байракх ю
нуьцкъалчийн буйнахь,
Къега и малх санна,
зIаьнари сов йохуш.
ЙогIу хьо цуьнцанна,
морхаш дIалоьхкуш,
Ондачу когаца
тIеххье тхо догIуш.

С. ЧАХКИЕВ

Ангола

Ткъоалатlча бIаьшеро
Догдоаха машарга.
Ткъоалагlча бIаьшера
ТIема из дохк
Хьа лаьтта ва гIолла
Хьувз, Iаьржа Ангола,
Ангола, Ангола —
Къонахий мохк.

Хьа дегIах яьй човнаш.
Iоуха цIий — къона.
Цхьабакъда, хов сона,
Ди доагIаргда:
Эшавь хьай моастагI,
Из гора Iа оттош,
ССОР — хьа доттагI,
Низ чIоагIа ба.
Ангола я латаш.
ТIахьехам ба козаш.
Хьа Iуйра я хоза,
Хьа бIаргаш доаг.
Салазар ба бIехал,
Иккий лар я бIеха,
Хьакхаьчай, из ве ха,—
Оакхарий дог.

Кортамукъа бахар духь
Латаш ба ахархой;
Анголан турпалхой
Бокъо еш боахк.
Яхийла сий долаш
Лергйоаца Антола,
Ангола, Ангола —
Къонахий мохк.

«Москалевский» яхаш совхоз я Целинни крае. Краерча хьайбаш леладерашта тешаме ницкъ хьокхаш йола маяк оал цунах.

Дуккхача къамех латтача совхоза дезала юкъе ерсашта, украинцашта, казахашта нийсса къахьегаш ва къона гIалгIа Котиков Султан. ТолашагIа йолча цхьан ферме зоотехник ва из. Дукха продукташ луча хьайбай боахама мастер волча Султана цIи ерригача целине а таьнна цул арахьа а гIорьяьнна я.

* * *

Атта хиннадац Султана вахарзIамига волча хана цан нанеи а денна виса из дай-вошас хьалкхеваьв. Бон, къахьа вахар Iайша вола кIаьнк ший шерашка хьежжа воацаш кхийна нийсвеннача сага оамал йолаш вар. Шаккха тIера ца воалаш дешар цо, хIаьта 1952 шера Кустанайски юртбоахама техникуме деша вода из.

Юххьанца таргарча наха дог лелхийтар цун: «Сенна пайдана я из техникум. Доаханна дарба де Iомавала вода цига? Торгови гIулакх Iомадича дикагIа цар».

— Из сона кхаштдац, — оалар Султана, — торговле кхычарга байта болх, сох зоотехник хургва. Наха дулх, цаьтта, шура дуккагIа хилийта безам ба са.

ЛьархIар — чакхдаьлар. 1956 шера техникум тIехдика йисте а яьккха, облсельхозуправлене хьожавь Кустанайски область «Москалевский» совхоза зоотехникалла балха вода Султан. Совхоза директора Иосиф Даметович Наметова шийло, дика ца тешаш тIаийцар из. Сов къона, бера оамал йолаш хеталора керда вена болхло. «Баьнна кIудж а болаш, цхьаккха бахьан доацаш, кIаьнк санна, вела а къежаш.». Из санна волча болхлочох тийша доахан луте-м, цо дIа ца а хьожаш хIалакдерг ма дий...»

Цхьабакъда, ше хIама дацар. Керда веначоа бе йоаллаш, облсельхозуправлене енна направлени яр, тIакхха директора, йист ца хулаш цхьа кIеззига ха а яьккха, шек воацачох къамаьл доладир:

— Мегаьд хIаьта, цхьоалагIча фермера делаш хьаеца... Вешта, кхы хьаеца кIама а дац цига-м, хIана аьлча цхьаккха тайша зоотехнически болх лелабаьбац... Лоацца аьлча, доал де Iа...

«ТIехьа» бараш а «духьала» баракна чIоагIа духьал хила беза. Эцархо вай магазинашка дохка товар дика хиларах шек хургвоацаш хила деза гIулакх. Цхьабакъда дукха мотт тигаш нийслу мах беча организацеша промышленностагара дика доаца товараш хьайдеш а уж бахача нахага дохкаш а. Товараш дохкареи уж доадареи наха ханаш телхаяр бахьан долаш товараш шоаш талхаш а мотт тигаш нийслу. КIезига мотт тигаш яц магазинашка йиша тайп-тайпара консерваш, шурий продукташ, чкъаьрий, чхьагIар, маршаш, гIаьленаш, кхыдола товараш телха нийслуш. Магазиний заведующеши мах беча организацей кулгалхойи дехкарийла ба товараш дохкареи уж доадареи ханаш цатувлаялийта, къаьстта чехка талхаш долча товарий хьакъехьа. Телха товар эцархочунга кхоачаргдоацаш каст-каста хьежа деза товарашка.

1960 шера 8 августе «Торговле гIулакх дIахо а тоадарах» ше баьча соцамах СССР ЦК-ан СССР-а Министрий Советои мах беча организацешта мукъа лац ассортиментага, дикагта, къовларга диллача мах беча организацеша даьча заказашка хьежжа доацаш промышленносто даь товараш хьаеца, Цу, къаьстта боккха лоархIам болча партеи правительствои соцамца хьалхле лелае еза.

Вай республикерча къахьегамхой денгара ди массаза доал лакхлуча культурнии боахамеи хьаштий чIоагIа лоархIам а баь, уьх шера июнь бетта ССКП Нохч-ГIалгIай обкомо дийцар «Республика предприятеша арахеца халкъа эша товараш дикагIа хилийтарах дола гIулаккаш».

Промышленни предприятейи торговлеи кулгалхой дехкар да ССКП обкома соцам бокъонца кхоачашбергболаш дола гIулакх вIаштIехьдаккхар.

Б. ФЕТКУЛИН,
Товарий дикалга хьежача РСФСР госинспекце Нохч-ГIалгIай республикански Управлене начальник.

Целинай гвардеец

Доал де волавелар Султан. ЭгIара хьадха зоотехнически учет вIаштIехьа а яьккха дIаволавелар из. Цига ийшар цунна техникуме ше Iомадаь хIамаш. ЭгIара хьалхагIа доаханна номераш оттайир цо, биркаш эхкар, документаш вIаштIехьдьхар: ферме хьатIауха а цигара дIаухийта а доахан къоастадеш йола папка, дийна долаш озача доахана дозал меллад а мелла дозал тIакхийттад а дIаязден йола папка кийчйир, хIара бетта увттаю нарядаши табелаши кийчйир, инвентаризаци ярах а шура яккхарах а дола книжкаш. Iаьсий кхедарах дола журнал дIадоладир, и- их. дI. Уж додументаш хан-ханнахьа а дика а увттадора зоотехника. Къаьстта дика хьожар Султан деннеи бийсаннеи телача доакъарий рацион оттаеча хана. Моллагlа а аптекера болхло хьагаргволаш нийса хулар цун лоархIамаш.

Из деррига а зоотехнически балха гIулакха деш да. Цхьабакъда, цхьакха общественни балха йоаккхо а йора къонача специалиста. Ферма комсоргалла а совхоза комсомольски организаце секретара заместителалла а хорж из, цунна тIадулл пенгазета редактировани елга, хьайбаш леладеращта юхьанцара экономически самообразовани Iомаеча кружоке занятеш елга.

Массанахьа а кхоаву Султан. Ходаллал тоаделар фермера гIулаккаш: шура дуккагIа яха а доханна дулх тIадеттадала а цаьлар.

Цхьабакъда, ерригача совхоза кьохкамаш юккъера лоархIам болаш мара дацар. Кустанайски областе кхы белгалбоалаш хIама дацар москалевций. Кхыча боахамаша санна шу дика деча — дукха а, во деча—кIезига а доахаш дулх, тха, ялат доахар цар а. Цар йоаккхаш йола керттера продукци—дулх, дуккагIча дакъе гурахьа дIателар. Дарргга бежан дулх дакхара эгIара дикагIа бола ницкъ лоархIар доахан доажаделга.

Цхьабакъда, цкъа совхоза коллектива юкъе къовсам къамаьл гIеттар. Iан замагахь Iаьсий чуоттадара хьакъехьа дар дийцар. ЭгIара чоагIагIа къийсар а чуоттадаь Iаьсий кхабара дукхагIа тIехьа хиннар а цхьоалагIча ферма зоотехник Котиков Султан вар.

— Къона кхайбаш Iай чу а оттадаь кхабаро тхога йиш хулийтаргьа, — аьлар цо совхоза активна совещане, — ца хаддаш бIарча шера пачахьалкхенна дулх дIателa. Цул совгIа, керда Iодеча Iаьсашта сихагIа моттигаш мукъа а яргья, доакъар а кходергда.

Цунна духьаларчар йоахар: «ХIама хургдац хьа, Султан, Iай Iаьсий чуоттадарах, доадергда Iа доахан...»

— Мегаргда! Из опыт ярах бола, бехктохкам аз сайна хьатIаьц шоайна,—йоахар цо, дукхагIа директора хозадалар яхаш, — директегара дох аз, уьх Iай ценз Iаьсий чуоттаде тхона мукъа балар... Тхоай аьттув баргхиларах дог тийша ва со...

«ТIехьа» бараш а «духьала» баракна чIоагIа духьал хила беза. Эцархо вай магазинашка дохка товар дика хиларах шек хургвоацаш хила деза гIулакх. Цхьабакъда дукха мотт тигаш нийслу мах беча организацеша промышленностагара дика доаца товараш хьайдеш а уж бахача нахага дохкаш а. Товараш дохкареи уж доадареи наха ханаш телхаяр бахьан долаш товараш шоаш талхаш а мотт тигаш нийслу. КIезига мотт тигаш яц магазинашка йиша тайп-тайпара консерваш, шурий продукташ, чкъаьрий, чхьагIар, маршаш, гIаьленаш, кхыдола товараш телха нийслуш. Магазиний заведующеши мах беча организацей кулгалхойи дехкарийла ба товараш дохкареи уж доадареи ханаш цатувлаялийта, къаьстта чехка талхаш долча товарий хьакъехьа. Телха товар эцархочунга кхоачаргдоацаш каст-каста хьежа деза товарашка.

1960 шера 8 августе «Торговле гIулакх дIахо а тоадарах» ше баьча соцамах СССР ЦК-ан СССР-а Министрий Советои мах беча организацешта мукъа лац ассортиментага, дикагта, къовларга диллача мах беча организацеша даьча заказашка хьежжа доацаш промышленносто даь товараш хьаеца, Цу, къаьстта боккха лоархIам болча партеи правительствои соцамца хьалхле лелае еза.

Вай республикерча къахьегамхой денгара ди массаза доал лакхлуча культурнии боахамеи хьаштий чIоагIа лоархIам а баь, уьх шера июнь бетта ССКП Нохч-ГIалгIай обкомо дийцар «Республика предприятеша арахеца халкъа эша товараш дикагIа хилийтарах дола гIулаккаш».

Промышленни предприятейи торговлеи кулгалхой дехкар да ССКП обкома соцам бокъонца кхоачашбергболаш дола гIулакх вIаштIехьдаккхар.

Б. ФЕТКУЛИН,
Товарий дикалга хьежача РСФСР госинспекце Нохч-ГIалгIай республикански Управлене начальник.

Доал де волавелар Султан. ЭгIара хьадха зоотехнически учет вIаштIехьа а яьккха дIаволавелар из. Цига ийшар цунна техникуме ше Iомадаь хIамаш. ЭгIара хьалхагIа доаханна номераш оттайир цо, биркаш эхкар, документаш вIаштIехьдьхар: ферме хьатIауха а цигара дIаухийта а доахан къоастадеш йола папка, дийна долаш озача доахана дозал меллад а мелла дозал тIакхийттад а дIаязден йола папка кийчйир, хIара бетта увттаю нарядаши табелаши кийчйир, инвентаризаци ярах а шура яккхарах а дола книжкаш. Iаьсий кхедарах дола журнал дIадоладир, и- их. дI. Уж додументаш хан-ханнахьа а дика а увттадора зоотехника. Къаьстта дика хьожар Султан деннеи бийсаннеи телача доакъарий рацион оттаеча хана. Моллагlа а аптекера болхло хьагаргволаш нийса хулар цун лоархIамаш.

Из деррига а зоотехнически балха гIулакха деш да. Цхьабакъда, цхьакха общественни балха йоаккхо а йора къонача специалиста. Ферма комсоргалла а совхоза комсомольски организаце секретара заместителалла а хорж из, цунна тIадулл пенгазета редактировани елга, хьайбаш леладеращта юхьанцара экономически самообразовани Iомаеча кружоке занятеш елга.

Массанахьа а кхоаву Султан. Ходаллал тоаделар фермера гIулаккаш: шура дуккагIа яха а доханна дулх тIадеттадала а цаьлар.

Цхьабакъда, ерригача совхоза кьохкамаш юккъера лоархIам болаш мара дацар. Кустанайски областе кхы белгалбоалаш хIама дацар москалевций. Кхыча боахамаша санна шу дика деча — дукха а, во деча—кIезига а доахаш дулх, тха, ялат доахар цар а. Цар йоаккхаш йола керттера продукци—дулх, дуккагIча дакъе гурахьа дIателар. Дарргга бежан дулх дакхара эгIара дикагIа бола ницкъ лоархIар доахан доажаделга.

Цхьабакъда, цкъа совхоза коллектива юкъе къовсам къамаьл гIеттар. Iан замагахь Iаьсий чуоттадара хьакъехьа дар дийцар. ЭгIара чоагIагIа къийсар а чуоттадаь Iаьсий кхабара дукхагIа тIехьа хиннар а цхьоалагIча ферма зоотехник Котиков Султан вар.

— Къона кхайбаш Iай чу а оттадаь кхабаро тхога йиш хулийтаргьа, — аьлар цо совхоза активна совещане, — ца хаддаш бIарча шера пачахьалкхенна дулх дIателa. Цул совгIа, керда Iодеча Iаьсашта сихагIа моттигаш мукъа а яргья, доакъар а кходергда.

Цунна духьаларчар йоахар: «ХIама хургдац хьа, Султан, Iай Iаьсий чуоттадарах, доадергда Iа доахан...»

— Мегаргда! Из опыт ярах бола, бехктохкам аз сайна хьатIаьц шоайна,—йоахар цо, дукхагIа директора хозадалар яхаш, — директегара дох аз, уьх Iай ценз Iаьсий чуоттаде тхона мукъа балар... Тхоай аьттув баргхиларах дог тийша ва со...

«ТIехьа» бараш а «духьала» баракна чIоагIа духьал хила беза. Эцархо вай магазинашка дохка товар дика хиларах шек хургвоацаш хила деза гIулакх. Цхьабакъда дукха мотт тигаш нийслу мах беча организацеша промышленностагара дика доаца товараш хьайдеш а уж бахача нахага дохкаш а. Товараш дохкареи уж доадареи наха ханаш телхаяр бахьан долаш товараш шоаш талхаш а мотт тигаш нийслу. КIезига мотт тигаш яц магазинашка йиша тайп-тайпара консерваш, шурий продукташ, чкъаьрий, чхьагIар, маршаш, гIаьленаш, кхыдола товараш телха нийслуш. Магазиний заведующеши мах беча организацей кулгалхойи дехкарийла ба товараш дохкареи уж доадареи ханаш цатувлаялийта, къаьстта чехка талхаш долча товарий хьакъехьа. Телха товар эцархочунга кхоачаргдоацаш каст-каста хьежа деза товарашка.

1960 шера 8 августе «Торговле гIулакх дIахо а тоадарах» ше баьча соцамах СССР ЦК-ан СССР-а Министрий Советои мах беча организацешта мукъа лац ассортиментага, дикагта, къовларга диллача мах беча организацеша даьча заказашка хьежжа доацаш промышленносто даь товараш хьаеца, Цу, къаьстта боккха лоархIам болча партеи правительствои соцамца хьалхле лелае еза.

Вай республикерча къахьегамхой денгара ди массаза доал лакхлуча культурнии боахамеи хьаштий чIоагIа лоархIам а баь, уьх шера июнь бетта ССКП Нохч-ГIалгIай обкомо дийцар «Республика предприятеша арахеца халкъа эша товараш дикагIа хилийтарах дола гIулаккаш».

Промышленни предприятейи торговлеи кулгалхой дехкар да ССКП обкома соцам бокъонца кхоачашбергболаш дола гIулакх вIаштIехьдаккхар.

Б. ФЕТКУЛИН,
Товарий дикалга хьежача РСФСР госинспекце Нохч-ГIалгIай республикански Управлене начальник.

Общественни порядок телхаерашта духьал къовсам лоаттабу новкъостий судаш социалистически вахара законаши бокъонаши лархIара а лелаяра а уйланца советски нах кхетабара дика гIулакх да.

Цхьайола опыт йоаяьй болх беш йолча новкъостий судаша.

Грозненски района Аргунски совхоза новкъостий суда керте латт халкъа суда заседатель вола, хьалха цу совхоза директор хинна, къаьна коммунист Яков Михайлович Селин.

Цунна а цун новкъоставта а шоай опытах гучадаьннад, новкъостий суд алхха прогул яраха къахьегама дисциплина йохаярахи дола дешаш дувцарах. ХIанз новкъостий судо къоастаде деза хулигански гIулакх а пачахьалкхен рузкъах кIезига хIама лочкъадарах дола дош а. ЧIоагIа теркам тIабохийташ хила деза дезала юкъе дувлача халахетарийи къаьнарча замах юхедисача моттигерча воча гIулаккийи дешаш.

1960 шера Аргунски совхоза новкъостий судо 26 гIулакх къоастадаьд. хIаьта уьх шера 5 бетта новкъостий суде кхьачад 8 дош, царех 7 къоастадаьд.

Новкъостий судо дика дакъа лоац совхоза производственни балха хьакъехьарча а коллектива членашта юкъерча а гIулакха юкъе социалистически вахара бокъонаш телхаеши харцахьа лелаши цхьаццаболча наха ду гIулакхаш дIадоахаш къовсам лоаттабу. Масала, совхоза болхлочо Давлетукаев совхоза 42 килограмм баклажанаш лочкъаьяча лаьцар. Давлетукаева ше визза бехке хилара мувIарло дара теркам а баь, судо цунна 5 сом тIод а теха, лочкъаяь хинна баклажанаш юха дIа а ялийта мукъавалийтар.

Болхлоша Писаревскен Плешковен каст-каста къахьегама дисциплина телхайора, прогулаш йора.

Цар челадер ха ма хайнге а, новкъостий судо ший заседане дийцар цар дош. Цу шинне мукIарло дир шоаш деладу гIулакхаш харцахьа хилара, кхы харцахьа леларгдац шоаш. аьнна дош а делар. Цар шоай дош кхоачашдир, уж тоабеннаб.

Нов. Я. М. Селин председатель волча новкъостий судо ше дийцача дерригача дешай бокъонца учет лелаю: хIара гIулакхах наряд уьттаю, общественни приговораш грамотни а дика а язъю.

Аргунски совхоза новкъостий суд ший лоархIам бизза хьахьокхаш я. Цхьабакъда цхьадола кхоачамбоацараш а да цун балха юкъе.

Новкъостий суда могаргда харцахьа ваьнна саг нийсача новкъа ваккха. Цудухьа общественносто теркам бе беза цун, кхоане йолаш да новкъостий суда гIулакх.

И. АИДИНОВ,
Грозненски района прокурор.

Капитон ЧАХКИЕВ

ДОТТАГIА

Шийна гургья, доттагI, ший
дикал сага,
Ший дегца дагавала лой.
Ишшта вол а йовзаргья дега,
Мел къайла саго лелайой.
Ший сагал, ший денал ха
Цхьаккха а хила
вевац «шейх».
Хих форд а хилийта
дукха Iоиха,
Бакъда бIаьсти хIама
дисац лейх.

Хьо халкъах хьаваьннилга хой,
Цох вицлий ма лувза хьай ког.
Мел доккха Iа паччахьал»
дой.
Халкъа хийра ма даккха
хьай дог.
Дунен чу юсаш йоа тIехьле
Iа нахаца дийкъачох оал.
Хьай ганза дIоагIа Iа
халкъанга ле,
Хьо озаргвоа тараз а алхха
цун бе доал.

Новкъостий суд болх беш я

СЕРДАЛО
3-гIа оагI, 9 июль, 1961 шу.

Доазол дехьара

Кхерамзлен Совете

НЬЮ-ЙОРК, 6 июль. (ТАСС). Кувейтерча хьалах дола дош селхан юха а дувца доладир Кхерамзлен Совете. Кхерамзлен Совета заседане балха порядок ювцаш ше къамаьл деча хана Англе викал духьал вар, оттадаь лош Совето бокъонца дувца доладале хьалхагIа Ирака викало ший правительства цIерах заявлени яра. Къамаьл де дош нийача Советски Союза викало В. А. Зорина аьлар, Кувейта хьакъехьара дош английски правительства а оттадаьл. Ирака правительства а оттадаьл. Цунца дувзаденна аьлар цо, Ирака викала йизза Сокъо я дувцаш долча деша хьакъехьа шийна хетар Кхерамзлен Совета членашка дIахайта.

Голосовани яьчул тIехьагIа (цаI тIехьа а итт дакъа ца лоацаш а волаш) Кхерамзлен Совета заседани дIанхьара порядках Ирака викала къамаьл де бокъо яланзар.

Цул тIехьагIа къамаьл даьч В. А. Зорин духьал хилар Кувейт английски эскараша еррига дIакаралаьца хиларах цун викало Кхерамзлен Совета балхаца дакъа лацара, хIана аьлча Кувейта администрацена бизза тIахьожам лоаттабер английски Iаьдал долча хьалашка суверенни паччахьалкхен викал хилалургвац цунах, хIанз дувца оттадаь дош лерттIа къоастадара новкъостал дергдац цу балха юкъе из хиларо.

Цул тIехьагIа, Кувейте этта хьал бокъонца дувца йолаелар Кхерамзлен Совет.

Заседане эггара хьалха къамаьл яр Йрака викала Пачате.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча Советски Союза викала В. А. Зорина аьлар, машаран кхерамзленнен кхерам тIабахьаш дола гIулакх цIаькха а дувца дезаш хилар Кхерамзлен Совет. Вайна махарра, аьлар Зорина, кхо кIира гаргга ха хьалхагIа Англе дIакхайкадир ший колонех цаI — Кувейт яха протекторат ший лоIаме я аьнна, цхьабакъда, цу ханна Кувейта территоре чудигар танкашца, ракетни самолеташца, тIом бара йолча кхы тайпа хIанзарча средствашца кийчдаь дола дуккха английски эскараш. Ший эскараш Кувейта территоре тIа дигар а ший тIема флот цу районе вIашагIтохар а Иракагахьара йолча агрессена духьалара низ вIаштIехьбаккха безам ба ший яхаш бахьан оттаде гIерт Англи. Цхьабакъда, из бахьан цхьаккха корта болаш дац. хIана аьлча цхьаккха тайпа Ирака эскар Кувейта территоре доацандаь. Цул совгIа, аьлар дIахо В. А. Зорина, Кхерамзлен Совета хьалххарIе а яйзай Ирака правительства Кувейт яхача княжествана духьала цхьаккха тайпа тIема низ тIабахьа а цу районе ший доал де бокъо низагIа якхха а хIанзалца дага а хиннаяц ше е дIахо дага а яц аьнна яь официальни заявлени.

В. А. Зорина Советски делегаце цIерах Кхерамзлен Советагара хьадийхар, Кувейта территорера ший эскараш английски правительства сов чехка арадоахаргдола хьадда гIулакх делга. Цул тIехьагIа мара къамаьл де йиш яц, аьлар В. А. Зорина, цу района доагIа, къовсам тIа мелдола дешаш дIахо къоастадара хьакъехьа.

АЛЖИР ЙИЗЗА ШИЙ ЛОIАМЕ ХИЛАРА ТIЕХЬА

НЬЮ-ЙОРК, 6 июль. (ТАСС). Алжирски Республика Ханна йолча правительства Дамаске даим волча викало Мохьаммед Эль-Гасейре аьннад, АП агентства корреспондента Дамаскера бечд хоамах, франко-алжирски переговораш «касталашха» юхайолалургья.

Мохьаммед Эль-Гасейре ше теш аьлар, Франци ший позицера юха а хьожаргхиларах, цхьаккха доазув а ца увттадеш «Алжир йизза ший лоIамеи территориально бIарччен» хилара мукIарло дергхиларах.

Нагахь санна алжирдаш Францех хьакъастара тIехьа бале, Алжир къоастаяра президента де Голле тIатувса кхерам харцахьа лаьрхIар Эль-Гасейре. «Цхьадола хьалаш а увттадеш, Алжир ше къастара мукIарло делга» кхетам болаш дац, аьлар Эль-Гасейре. «Халкъах дуккха а дуккагIа бараш шоай вахар шоашта деззача тайпара оттаде йиш хилар да Алжир хьакъастар, иштта Алжир хьакъастара тIехьа я алжирски правительство».

Алжирера тIом кастта йисте баргба, яхаш ду французски хоамаш харцдир Эль-Гасейре. Цо аьлар: «Тхона тIом безаш, цхьабакъда тхо кхерац цох, Алжир йизза ший лоIамеи территориально бIарччен хилалца тIом соцаргбац».

Иштта я „кортамукъарча дунен тIара" паргIато

ПАРИЖ, 6 июль. (ТАСС). «Кортамукъарча дунен тIара «паргIато» яха Французски компарте ЦК-а секретара Жак Дюкло статья араяьккхай «Юманите» яхача газето. Авторо белгалдоаккх, вIашагIкхийттача Штаташа, Франце, «кортамукъарча дунен» кхыча мехкаша лелаеча антикоммунистически политико «тIаккъвш хилара политичанеи, коммунизмана духьал лелаеча политически дискриминаценеи, хIаьта иштта «кортамукъарча дуненна» доал дераша чоагIа раьза а болаш дувцача даьссача хабараштен юкъера вIашдухьаьле хьахьокхаш мара ца хилар».

«Иштача хьало дIадех вай мехкарча цхьан сага Iаьдала режимо йоацача кхоачаеш дIаяьха демократически бокъонаш еза йолча а цо кхерам тIалоаттабеча а беррига наьха денал дола союз вIашагIтохилга», яхаш язду автора.

«Шоай кортамукъал бахьан къовсам лоаттабеча французаша дицдалийта йиш яц, дуккха бола профсоюзни активисташ лувцаш дола Тафта - Хартле закон ца дийзача а, Смитен Маккаронеи законаша кхерам тIатувсача американцаша барт-цхьоагIо лелляр шоаш лорабар долга», яхаш белгалдоах Дюклос.

Американски къахьегамхошца вежарий барт - цхьоагIо йолча французски къахьегамхоша цунца шоай кортамукъал лораю, йоах Дюклос. «Июла 14-ча денах демократически бокъонаш лорояра деза ди а деш, вай дIахьокхаргда «кортамукъарча дунен» нах Iехабеча фасада тIехьашка Франце вIашагIкхийттача Штаташа кхеп боккъалдар аьлча кортамукъал дIайоаккхаш хилар»...

«Кортамукъарча дунен» харц лозунг» «предпринимательства кортамукъал» я, вешта аьлча эксплуатаци лоаттаяра йола кортамукъали бат дIакъувла кортамукъали я.

Цуннеи халкъашта езача, из бахьан цар къовсам лоаттабеча, царна дага йоаллача кортамукъаленнеи юкъе юкъара хIама дац», йоах юхера а Дюклос.

Иштта я „кортамукъарча дунен тIара" паргIато

ПАРИЖ, 6 июль. (ТАСС). «Кортамукъарча дунен тIара «паргIато» яха Французски компарте ЦК-а секретара Жак Дюкло статья араяьккхай «Юманите» яхача газето. Авторо белгалдоаккх, вIашагIкхийттача Штаташа, Франце, «кортамукъарча дунен» кхыча мехкаша лелаеча антикоммунистически политико «тIаккъвш хилара политичанеи, коммунизмана духьал лелаеча политически дискриминаценеи, хIаьта иштта «кортамукъарча дуненна» доал дераша чоагIа раьза а болаш дувцача даьссача хабараштен юкъера вIашдухьаьле хьахьокхаш мара ца хилар».

«Иштача хьало дIадех вай мехкарча цхьан сага Iаьдала режимо йоацача кхоачаеш дIаяьха демократически бокъонаш еза йолча а цо кхерам тIалоаттабеча а беррига наьха денал дола союз вIашагIтохилга», яхаш язду автора.

«Шоай кортамукъал бахьан къовсам лоаттабеча французаша дицдалийта йиш яц, дуккха бола профсоюзни активисташ лувцаш дола Тафта - Хартле закон ца дийзача а, Смитен Маккаронеи законаша кхерам тIатувсача американцаша барт-цхьоагIо лелляр шоаш лорабар долга», яхаш белгалдоах Дюклос.

Американски къахьегамхошца вежарий барт - цхьоагIо йолча французски къахьегамхоша цунца шоай кортамукъал лораю, йоах Дюклос. «Июла 14-ча денах демократически бокъонаш лорояра деза ди а деш, вай дIахьокхаргда «кортамукъарча дунен» нах Iехабеча фасада тIехьашка Франце вIашагIкхийттача Штаташа кхеп боккъалдар аьлча кортамукъал дIайоаккхаш хилар»...

«Кортамукъарча дунен» харц лозунг» «предпринимательства кортамукъал» я, вешта аьлча эксплуатаци лоаттаяра йола кортамукъали бат дIакъувла кортамукъали я.

Цуннеи халкъашта езача, из бахьан цар къовсам лоаттабеча, царна дага йоаллача кортамукъаленнеи юкъе юкъара хIама дац», йоах юхера а Дюклос.

ТIом хьеберашца Малхбузен-Берлине германски реваншистий тайп-тайпара провокационни кхетаченаш вIашагIъехк.

«ГОРИЙ БIы»
С. Чистякова дилла сурт. ТАСС фотохроника.

УЧИЛИЩЕ ДИКА СПЕЦИАЛИСТАШ КИЙЧБУ

Грознера № 1 йолча машиннаькъа училищах 1960 шера гIишлошъераш Iомабу кхалнаьха училище яьй лоаман наьха мехкарий дешара а из чакхдаьлча пайдаперча къахьегама а юкъеозар духьа.

Училище кийчбу тIишлош ю йоккха говзал йола тIишлонхойин (штукатур-маляр) теплоизоляторщикаши.

Мах боацаш даа хIама а тIадувда баржка а худнийт дешархошта, мехкаршта общежити а я. 1961 шера июль бетта изолировщикий говзал а йолаш училищера арахец нохчий мехкарий Магомадова Ася, Цокаева Таус, Дакзева Дакош. Цар массане а Грозне «Стройизоляце» тресте болх бергба. Училища дешархошта я керда хьалъяь физкультурни зал, хий чудола бассейн, штукатурнии малярнии мастерскеш, специальни дисциплинай кабинет, материаловедени, черчени.

Училище болх беш я тайп-тайпара кружокаш: сурташ доахарий кружок, барзкъаш даха а тега а Iомабу кружок, физкультура ю тайп-тайпара секцеш, драматически хоровойи кружокаш, кхыяраш. Училище дийнахьа кино хьувкх, телевизор оттаяьй, радио я.

ГIишлош еча предприятешка болх дика барах шоай сий даькхаш училищерча дешархоша. Цудухьа автобусаш тел царна Минераловодически участке а (Орджоникидзе —Пальчик—Пятигорск—Кисловодск) Нохч-ГIалгIай республикерчеи Кънбаседа-Хкирий республикерчеи хозача моттигашка а экскурсе аха.

Нохч-ГIалгIай мехкарий! Дувла тхо долча деша!

М. МЕСРОПОВА,
училища директор.

Сурта тIа: училища дешархо А. Мальсагова болх беча хана.
Г. Лысенко сурт.

Тунеядцашца къовсам лоаттабе

Наха хьийгача къих баха гIертарашца даима лоаттабаьб советски закоио, советски хьаьнала къахьегаш долча халкъо къовсам. Тоъал нах ба вай мехка хIанз а аттача гIолла рузкъа гулдеш, наьха хьацарах баха гIерташ. Уж санна болча нахацара къовсам чоагIбар духьа арадаькхад РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиумо ухх шера 4-ча мае арадаьнна Указ. Вай республике дуккача районашкара халкъа судо судаш а еш балха юкъе озаргболча дIаахийтаб уж тайпа тунеядцаш.

Тунеядцаш ба МагIалбика районе а. Тунеядцашца лоаттабу къовсам чоагIбарах дола Указ арадаьнна кхоалагIа бутт ба, цхьабакъда, хIанз а хац города прокуратурана, милицена, юрта Советий председателашта наха даьр дуаш багIараш малаш ба, уж масса саг ва.

МагIалбике бахаш ба цхьаннахьа балха а боацаш бола вежарий Кериев Салмани Кериев Ювсапи. Дуккача хана денз болх ца беш «Победа» яхача машинаца базараш еш, кхыдола обществана зене дола гIулакхаш а леладелш бах уж.

1958-ча шера Казахстанера цIабаьхкар уж, Наьсаре цIенош а даь цига бахаш кхо шу гаргга ха яьккхар. Цигахьа шоаш леладеча гIулакхах милице са кхийнилга а хайна МагIалбике баха баьхкар уж. Дукха ахча а денна кирпишкий дика цIенош а нийца бахаш а ба кердача моттиге.

МагIалбика милице городской отделене начальника а, прокурора а хьаттадац тунеядцашка, «Победа» яха машин а хехкаш 7 дезалхо а кхоабаш сенах дах шо, аьнна. Ца хьаттача а кхетадергда уж шоай къих ца бахилга.

Тунеядцашта моттиг хила йиш яц хьаьнала къахьегаш боахкача наха юкъе баха. Наьха хьацарах, наха хьийгача къих шоай боахамаш тоадераш Советски законо яххача тайпара бехктохкаме озабеза.

М. БАШИРОВ.

КУЛЬТУРА ШКОЛАШ

Укх дIадахача дешара шера эггара хьалха вай республикерча къахьегама резервай профессионально-технически училищашка вIашагIъехкай культура школаш. Культура университетий хьисапе училищаша дIайолаяь керда форма я из.

Училищашка классашка боацача балхаца лоархI культура школа бу болх. Цхьабакъда цар чIоагIа новкъостал ду дешархоша балха говзал Iомаяра, литературана, искусствана, цар безам тIабахийтара.

Дешархошта дукхагIа пайда баргболча тайпара оттаяь яр дIадахача шера школай программа. ХIаьта цу программах чакхбаьккхаб цу школашка беррига культура болх. Культура школай болх лерттIа дIабахьара духьал юхьханца дукха новкъарленаш нийслора. Цхьабакъда, уж новкъарленаш кастта дIаяьлар. ДукхагIбола дешархой чIоагIа безам а болаш дакъа лоацаш хилар культура школай занятешка.

Из болх къаьстта дика лелабаьб Грозперча № 2 йолча технически училище. Цига культура школе дешаш дукхагIбола дешархой хиннаб.

Музыкальни культура классе дешаш хиннача дешархоша практически занятеш ярал совгIа каст-каста лекцешка ладийгIад, концерташ уттадаьд, культпоходаш яьй, коллективно кино, театрашка ихаб, артисташца вIашагIбеттабеннаб. Цул совгIа дIадахача дешара шера цу классе деша багIача дешархошта яйзай композиторий Глинкай, Доргомыжске, Бородина, Мусоргске, Чайковске, Рахманинова, хIаьта иштта вай ханарча композиторий а произведенеш. ХIаьта массехказа Ленина цIерахча культура цIагIа концерт-загадка оттадеча дакъа лоацаш хиннаб, шоай низаца кийч а даь Грознерча тайп-тайпарча заводашка художественни самодеятельноста 9 концерт оттадаьд.

Цу тайппара дика лелабаьб культура школа кхыбола болх а.

Боккха пайда баьннаб культура школе тайп-тайпарча классашка дешархоша дакъа лацарах.

Дукха моттигаш нийслуш хиннай школа хьаеллалехьа дешархой нахаца гIожа болаш, иштта кхыдола во гIулакхаш цар леладеш. Цхьабакъда, культура школе ахарах хIанз цу хьакъехьа доккхий хувцамаш хиннад.

ЧIоагIа новкъостал ду общественни порядок телхаерашца къовсам, лоаттабара культура школа дешархоша.

Цу дерригача гIулакхаша хьахьокх культура школаша дешараи вахараи дика новкъостал делга, культурни кхетам, хьаькъал лулга. ХIаьта цар новкъостал ду коммунистически къахьегама бригадай резервай группаш яха цIи якхара а.

ХIанз ерригача училищашкара 70 группа я из сийлен цIи якхара къовсам лоаттабеш, хIаьта 16 группа из цIи лелаеш я.

Культура школаш вIашагIъехкай дуккхача технически ремесленнии училищашка а. Дика чакхдаькхад цар а дешара шу.

Ерригача республикерча къахьегама резервай училищешка дешаш а балха говзал Iомаеш а эзараш кагирхой ба, царца 1000 гаргга вайнаьха кагийнахи мехкарийи а болаш. Уж дика дешаш, общественни вахаре, культура школе дакъа лоацаш ба.

Укх кердача дешара шера культура школай болх кхы а тоабе лаьрхIад къахьегама резервай училищай коллективаша.

Т. УЖАХОВА.

Бандиташта топаш техай

1941 шера ваь Скирков Олег Николаевич, 1940 шера ваь Куприков Юрий Петрович, 1940 шера ваь Клименко Александр Петрович юкъе вола бандитски группа шийга герз а долаш 1960 шера 6 октябре городе Грозне буфета чуийккхай, из йовха дагахьа, массехказа меттахьа тепча теха боабаьб буфета чу латта Малькова Александра Михайловнеи цун мар Бородкин Александр Игнатьевичи.

Из зулам даьчул тIехьагIа лечкъаб уж. Цхьабакъда милице органаша хьа а леха, лийца чу а бехка, уголовни бехктохкаме эзаб уж.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Суда уголовни гIулакхий Суда Коллеги 1961 шера 9 январе суда йийлача заседане уголовни дешага а хьежа, суд йир: О. Н. Скирковнеи Ю. П. Куприковнеи топаш тоха а А. П. Клименкона 15 шу чувалла а.

Скирковнеи Куприковнеи приговорах топаш техай.

* * *

1935 шера ваь Совсанов Ахьмада Керим, 1930 шера ваь Точиев Iаьлий Хьусен, 1936 шера ваь Точиев Абукара Ювсап, 1934 шера ваь НагаевИбрахIима Иссса обществана пайданера къа а ца хьегаш, бандитски группа вIашагIа а теха, автомати тепчаши а йолаш, даим къоал деши бандитски хьисапе магазинаш йовхаши хиннаб. Бандитски хьисапе чухьелхаш, магазинаш йовхаш цар кхерам тIатийсаб магазин лораеча хаьхошта. МагIалбика районе магазин йовхаш Совсанова массехказа жертах хIама теха хаьхо сакхетама чура ваьккхав.

Шоаш лувцача хана милице шиц болхлочоа хала човнаш яьй зуламхоша.

Цу зуламхой группо гIаьра хьисапе йовхаш, магазинашкара 337825 сом мах бола товараши материалаши лочкъаяьй.

Нохч-ГIалгIай АССР-а уголовни гIулакхий Судебни Коллеги 1960 шера 9-декабре суда йийлача заседане уголовни дешага а хьежа, суд йир: К. Совсановнеи Х. Точиевнеи топаш тоха а Ю. Точиевнеи И. Нагаевнеи 12 шу чувалла а.

К. Совсановнеи Х. Точиевнеи топаш техай.

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Иоккха зал — **«Йовзаш йоаца кхалсаг».**
Долалу: 8, 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — **«ЦIаверзар».**
Долалу: 8.30 10.30, 12.30, 2.30. 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.

ЗIамига зал № 2 — **«Миколкеи паровозн».**
Долалу: 9, 11.
«ЦIаверзар».
Долалу: 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 3 — Берий сеанс— **«Дошо эшалон».**
Долалу: 9.30; 11.30;
ЦIаверзар».
Долалу: 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — **«Юххьанцара экзамен:**
Долалу: 9 сахьат даьлча Iуйрийна.
«Йовзаш йоаца кхалсаг».
Долалу: 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Нейтралитета тIехьара болам шерлуш латт Иране

Укх шера пхелагIча мая Иране Iаьдала керте эттар Али Амине правительство. Тегеранерча хьехархой машарерча демонстрацена топаш тохар бахьан долаш гIеттача халкъа оргазлоно тIера дIаяхийтача, доал деш бархI бутт совгIа ха яьккхача Шариф Имаме правительствана когаметта этгай из.

Амине правительства хьакхайкадаьд финансови гIулакхашта кIалбиса мохк кIалхарбаккха а йожаш латта промышленность дийнъе а безам болаш ше хилар, кIаьта цу гIулакха цо кепа теха араяьккхай «экономикана стабилизаци» еш йола йоккха программа. ХIаьта а, ирански общественность чIоагIа зувш яр кердача правительства гIулакхаш а цун программа а: цунна ха ловра Амине правительства лелабергбола арахьарча политика никъ, цо нейтралитета никъ лелабергба е шийл хьалха хинна правительство санна, США империалистически политикана тIехьа а етталуш мохк агрессивни тIема блокашта юкъе лоаттабергба. Из дош дар ирански общественноста къаьстта чIоагIа дагадаьллар. Из ховш да, хIана аьлча Ирана деррига гIулакхаш талхара бахьан да тIема гIулакхашта цун США-ца барт хилар а СЕНТО тIема блока юкъе дакъа лоацаш из хилар а. Цу тайпарча наькъо чIоагIа кIалъют мехка экономика а тIема-политически гIулакхашка дIаухийташ йола йоккхий расходаш текхаш халча а даха доаллача иранский халкъа хьал а.

Цун лоархIам а беш, ирански жекайоазон лукхача органаша сатувсар керда правительство нейтралитета политика лелача наькъа тIа яларга, хIана аьлча цу тайпарча политикана мара могаргдац хIанз Ирана тIалаттача экономически халонашта из кIалхаръякхха.

Цхьабакъда, массехк дийнахьа мара дог даха дезанзар цу дикашка. 9-ча мая «Ди вельт» яхача малхбузенгермански газета корреспондентата еннача интервьюца кердача премьеро аьлар, Малхбузенцара союз «ХьалхагIа а санна Ирана арахьарча политика корта хургба», аьнна.

Иран агрессивни тIема союзашта юкъе лоаттае аьнна Амине правительства бьча соцама чIоагIа дукхьалъяьлар хьалхагIа хиннача арахьарча политика наькъаца мохк бигар харцахьа лаьрхIа йола Ирана еррига общественность. Масала, «Пейгаме эмруз» яхача газето «СЕНТО архиве дIачуяла йоагIа» аьнна корта а болаш йолча ший статья тIа 12-ча мая яздаьдар: «СЕНТО пакта хьакъехьара гIулакхаш геттара архиве дIачулулга МИД-агара (Ирана—А. А.) деха деза ха хьакхаьча килар лоархI оазга». 18-ча мае дуккха нах а болаш йоккха митинг хилар Тегеране. Цу митинге хьалхагIа хиннача премьер-министр Масаддыка тIехьа хиннача наха — «Къаман фронт» яхача парте членаша хьадийхар кердача иранский правительства нейтралитета политика лелаелга.

Цхьабакъда, из дехар дIатIа ца а эцаш, премьер Амине белгаллаьккхар, ший правительство СЕНТО-на «тешшаме» хилар. Из дар 21-ча мае. Цу дийнахьа Ширазе — мехка йоккхагIчарех йолча городе — университета студенташа демонстраци йир университета здане чу еш лаьттача СЕНТО цхьан комитета сессена духьала. Университета здане тIара Iояьхар СЕНТО-ца дакъа лоацаш долча мехкий байракхаш. Кхы йIаьх ца еш сесси соцаелга хьадийхар студенташа. Ширазски студенташа даь из гIулаех мога а деш, шерра хьаллаьцар мехкарча кхыча городашка а.

Ший экономика дегIайоалае а массадолча мехкащца барт-цхьоагIо хила а Ирана торо луш йола нейтралитета идея ирански халкъа сакхетам чу кIоагIта чIоагIьеннаб. «Къаман арахьара а экономически а политика лелаеш долча Малхбоален нейтралистски мехкий, — яздора «Эрадее Азербайджан» яхача газето май бетта тIехьхьарча деношка, — шоай металлургически заводаш а тоаенна экономика а я. ХIаьта вайга (вешта аьлча Ирана — А. А.) къаман политика лелае а нейтралитет хьатIаяца а ца тигар бахьан долаш «Иран езайоккха промышленность хила йиш йолаш а яц, Иран аграрни мохк а ба» яхаш хьакхайкадеш болча «паргIатача дунен» экономически эксперташа ду хьехамаш кхьаьчад». Ирана нейтралитет лелаелга хьадехаш йола манифест кепа теха араяьккхай «Ирана Азерчеи Африкерчеи мехкий барт-цхьоагIон общества» 25 мае. Манифеста тIа белгалдора, Иран агрессивни блокашта юкъе хиларо Советски Союзанара гIулакхаш толхадар мара мехка цхьаккха пайда баьбац яхаш. Укхаза белгалдергда вай, общества генеральни секретарь Амине правительства промышленностен рудникийн министр вола инженер Фариар хилар а цун членаш — хьалха хинна Ирана министраши гIорбаьнна политически деятелаш хилар а. Гучох, Ирана правительственни гIозарий цхьа барт бац мехка арахьарча политика дешашта.

Дунен тIа Ирана чIоагIа эшаш бола арахьарча политика никъ болча нейтралитета шоаш тIехьа хилар кепа йоазон тIа яздаьд мехкарча дуккхача къльнарча политически деятелаша. Меджлиса депутат хиннача Джафар Бехбехане, «Техране моссаввар» яхача кIиранна цкъазза арадулвлача газето даьча хаттара жоп ше луш аьлар: «Тар ма лу сихагIа дерригача дуненна хьалхашка ший нейтралитет Ирана дIакхайкае езаш хилар а цун сий делга кхыча мехкашкара деха дезаш хилар а лоархI аз».

Нейтралитета идея ирански общественносто сов чIоагIа хьаллацарах нейтральни мехкий союз вIашагIйолларех дувц цхьайолча кепа йоазон органаша. Масала, «Хошман» яхача газето дукха ха йоацаш яздаьдар: «Юкъерча Малхбоалене нейтральни мехкий йоккха союз вIашагIйолларах дунен халкъашта юкъерча машара бола тешам а масса тайпара юкъе бехкача цIурана йола духьале а хила тарлу».

Иране шерлуш латтача нейтралитета тIехьарча болама ларде латт политически экономически бахьанаш. Иране тIа-тIа дуккагIа кхетадеш боагIа, тIема тIехьа болча США реакционераша хьалхьедеча цIерца дела довзара Иран юкъе а йихьа. Иране доал дераша царна долча гIулакха шоашта декхараш тIаацарца мехка ираз доадергхилар. Цул совгIа, иранцаша кхетаду, Иран СЕНТО-на а США-ца йолча тIема блока а юкъе хиларда дувзаденна чакхдоахача тIема-политически гIулакхашка сов дуккха дIаухийташ йола расходаш текха езарах садикъа Иран мел йолча хана чIоагIа лоархIаме йола мохк экономически дегIабоалабара проблемаш шоашка къоастаюларгйоацилга. ХIара шера дуккагIа хул уж расходаш. Нагахьа санна Ирана тIема-полицейски расходаш 1954 шера 5,6 млрд. риал хиннаяле, 1960 шера 16,3 млрд. риалага хIа а кхаьча, мехка бюджета дерригача расхода даькъах 46 процент дIалаьцар цар.

Цхьабакъда, иранский экономика дегIайоалаяра эша ахча цунна дIахеташ дац. Хlаьта Иран экономически дегIайоалаяра эггара саготагIа эшаш дола ахча долаш да. Из да эггара хьалха мехкдаьттах хьатIауха ахча— мехка къулбехьарча оагIорахьа «Iаьржа дошув» доаккхаш пайда эцарах Дунен кхалкъашта юкъерча консорциумо налога хьисапе Ирана телаш бола концессионни мах. Цхьабакъда, гIулакхаш воча хьала тIа хилара бахьан да — из Ираке тIа-тIа дикагIа кхета а ду — цу ахчах дуккагIа дар пайда хьалуш доацача гIулакхашка а тIема еча йоккхийча расходашца совзаенна бюджетни дефициташ тахкарга а дIаухийташ кхилар. 1960 шера межкдаьттагара хьатIаденача ахчах 41,4 процент хиллал дар цу гIулакхашка дIадахийтар.

ШоллагIча ворхI шера план аьле цIи йоаккхаш йолча плана экономически гIулакхашта финансированни яра ца тоъаш дола ахча Iалашце гIертача мехках тIа-тIа дуккагIа декхараш хьерч, США-гареи американски тIахьожама кIаллатача дунен халкъашта юкъерча финансови организацешкареи йоалах юхалург ахчаш а йидеш.

Цу хьалашка шоллагIа ворхI шера план йоленнача укх пхе шера (1956—1960 шш.) ворхI соглашени е йийзар Ирана кхыча мехкашкара юхалург 305 млн. доллар ахча шийна лургдолаш. Цу юкъа тIема-политически гIулакхашка бюджета тIара дIадахийта ахча 612 млн. доллар хилар. Из, бегаш а боацаш, тамашийна хIама да! Алхха цунах доалл арахьареи чуреи декхараш паччахьалкхенах дуккагIа хьерчара а кхачани наха дуккагIа хьаштдолчеи товарех, чуIеча цIеноех, йоагочча хIамах доаха маьхаш шерагара шу, беттагара бутт массаза боал тIадетталуш хилара а дуккхача наьха къел совъювлаш хилара а керттера бахьан.

Финансови гIулакхашта хIалак хулаш латта паччахьалкхе кIалхаръякхар духьа премьер Амина ше Iаьдала керте ма эттанге а США-га кхайкар, цар сихха финансови новкъостал дар дехаш. Цхьабакъда, цар кхувдаеча долларгех Ирана пхел тоадуларгдац. Кхетамца уйла еш болча иранский общественноста викалаша лоархI, Ирана нейтралитетеи мехка къаман хьашташ лорадареи политика лелаеш хилча мара Ирана ший проблемаш кхоачашъе могарг ца хилар.

А. АРАБАДЖЯН.

СЕРДАЛО

4-гIа сарI, 9 июль, 1961 шу.

Грозне № 2 йолча ремесленни училище 1961 дешара шера нохчийн гIалгIайи мехкарий хьаэц е говзалаш Iомаергйолаш:
кхачан промышленни товарий **продавецаш,**
общественни кхачан предприятий **повараш,**
маькхи хьоара хIамаши ю **болхлой,** сомаши баьца даараши дохка **продавецаш,**
консервни промышленноста **болхлой.**

Деша йоагIача кхалсага е документаш эш:
1. Училища директора цIерах язъяь заявлени,
2. Дешара аттестат е свидетельство,
3. Автобиографи,
4. Вахачара справка,
5. УнахцIенона хиларах йола справка.
6. Яь ха тIайола свидетельство,
7. Диъ фотокарточка,
8. Школера характеристика,
Училище деша хьаэц 17—18 шу дола, 7, 8, 9, 10 класс яькхха мехкарий.
Училище деша багIараш бизза паччахьалкхено Iалашбу.

РЕДАКЦIГ АДРЕС: г. Грозный, Сталина улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01;
бехктохкама секретарг — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 15. **Телефоны:** зам. редактора — 2-07-01;
ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3. Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ02100. Заказ № 3912.